ИШОНЧ

Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясининг газетаси

• 11 июнь 1996 йил, сешанба • № 46 (293)

МИЛЛИЙ ХАВФСИЗЛИК КЕНГАШИНИНГ МАЖЛИСИ

Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов раислигида 1996 йил 10 июн куни республика Миллий хавфсизлик кенгашининг навбатдаги мижлиси бўлди.

Кенгаш мажлисида Ўзбекистоннинг транспорт-коммуникация воситалари орқали жаҳон денгиз йўлларига чиқишини таъминлаш, «Тинчлик йўлида ҳамкорлик» дастури доирасида АҚШ ҳудудида ўтказиладиган «Кооператив оспрей-96» машқларида иштирок этиш ҳақидаги, шунингдек кенгашнинг миллий хавфсизликни таъминлаш борасидаги фаолияти билан боғлиқ бошқа масалалар кўриб чиқилди.

Муҳокама қилинган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

(ЎзА)

Дала нафаси

БОШОҚЛАР ДОНГА ТЎЛМОҚДА

Охунбобоев туманидаги «Журмон» жамоа хўжалиги бригадаларида меҳнат қилаётган ғаллакорлар бу йил ҳар гектар ердан 40 центнердан ҳосил кўтармоқчилар. Бунинг учун эса барча тайёргарликлар кўрилаётир. Хусусан, далаларни ўғит билан таъминлаш, агротехника воситаларибилан «қуроллантириш» ишлари авж олган. Бош муҳандис Ҳусанбой Эргашевнинг гапига қараганда, шу кунларда 5 та ўрим агрегати тўла таъмирланиб, қайта кўрикдан ўтказилди. Ҳар бир комбайнга ёрдамчилар гуруҳи бириктириб қўйилган. 6 та транспорт воситаси донни хирмонга ташиш, 10 таси сомон йиғиш учун сафарбар қилинаётир. Ишлар икки сменада ташкил этилганлиги сабабли далаларда меҳнат унумдорлиги пасайгани йўқ.

— Бундан ташқари, хўжаликда меҳнат унумдорлигининг ошаётганига ижтимоий масалаларнинг ижобий ҳал қилинаётгани ҳам омил бўлаётир, — дейди хўжалик касаба уюшмалари қўмитасининг раиси Акбарали Усмонов. — Ўримда иштирок этаётган комбайнчи, механизатор ва қўлда ғалла ўрувчиларга бепул иссиқ овқат ташкил этганмиз.

Дарҳақиқат, ижтимоий муҳофаза ва меҳнатни рағбатлантириш хўжаликда яхши йўлга қўйилган. Хусусан, ўримда иштирок этган комбайнчиларга ўриб янчилган ҳар бир тонна дон учун иш ҳақига 10 сўмдан, ёрдамчиларга 8 сўмдан қўшимча ҳақ тўланаётир. Мавсум охиригача 250 тонна донни ўриб-янчиган комбайнчига 1 тонна дон миқдорида мукофот бериш жорий этилди. Қўл кучи билан 100 гектар майдондаги ғаллани ўриб олган ғаллакорларга ҳар 0,05 гектар майдон ҳисобига 30 сўмдан қўшимча иш ҳақи тўлаш келишиб олинди.

Ана шундай моддий манфаатдорлик ва қолаверса, меҳнатга яратилган шарт-шароитлар «журмон»лик ғаллакорларни янада улкан ютуқларга чорламоқда.

А. ТЎХТАСИНОВ,
«ИШОНЧ» мухбири.

Ишбилармон аёллар

«ХАДИЧА»ГА КИРИБ ЎТИНГ

Жиззах шаҳрининг марказидаги маркетинглардан бири «Хадича» деб аталади. Бугунги кунда бу улкан савдо маркази шаҳарнинг энг гавжум ва харидоргир шохобчаларидан бири. Тажрибадан маълумки, маркетинглар ривожланган мамлакатларда неча ўн, юз йиллардан буён фаолият кўрсатмоқда. Аввало, хизмат кўрсатиш тури, сифати ва маданияти юқорилиги билан улар ажралиб туради. Харидорларни мамнун қилган жиҳатлардан муҳими товарлар хилма-хиллигидир. Ҳозир мазкур маркетингда 800 турдан кўпроқ озиқ-овқат ва ноозиқ-овқат маҳсулотлари мавжуд.

Ушбу супермаркет 1993 йил 1 октябрда иш бошлаган эди. Унда асосан иш юритиш жамоа хўжалиги усулида олиб бориларди. Савдо соҳасида ўзига яраша тажриба ва маҳоратга эга бўлган Ўғилой Норматова давр билан ҳамоҳанг қадам ташлашга ҳаракат қилди. Мустақил мамлакатимизнинг чинакам тадбиркор аёлларидан бўлган Уғилой опа 1995 йил июль ойидан бошлаб супермаркетни хусусийлаштириб олди.

Бушунги кунда маркетинг ҳамдўстлик мамлакатларидаги деярли барча давлатлар билан алока ўрнатган. Чет элга чиқиш учун унинг патенти — рухсатномаси бор. Айни кунда Ўғилой опа Эрон, Туркия, Сурия каби тараққий этган мамлакатлар билан шартнома тузган.

А. СОДИҚОВ,
Жиззах вилояти.

«Ишонч»га жавоб берадилар

«УСТОЗЛАР ИЗЗАТДА...МИ?» ЁКИ «ЖИЗЗАКИЛИК»

Газетанинг шу йил 10 январда босилган «Устозлар иззатда...ми?» ҳамда 30 апрелида чоп этилган «Жиззакилик» сарлавҳали танқидий мақолалар вилоят ҳокимлигининг махсус гуруҳи томонидан атрофлича ўрганилди.

Олиб борилган текширишлардан маълум бўлдики, дастлабки танқидий мақола эълон қилингунга қадар ўқитувчиларга ойлик маошларини бериш борасида анча ишлар бажарилган. Жумладан, 16 январга қадар туман бўйича халқ таълими тизими ходимларига 1995 йил учун ойлик маош ва нафақа пуллари тўлиқ тарқатиб бўлинган.

Мақолада келтирилган туман мактабларида дарс ўтиш жадваллари бозор кунларига мўлжаллаб тузилганлиги тўғрисидаги фикр нотўғри ифодаланганлиги, уларда дарс ўтиш жадваллари ўқув режаси ва дастурларга мослаб тузилганлиги аниқланди.

Кейинги пайтларда туман халқ таълими тасарруфидаги муассасаларда ўқув-тарбия ишлари анча яхши йўлга қўйилаётганлиги сезилиб бормоқда. Шунингдек, туман халқ таълими тизимининг мудири Маҳкам Солиевнинг мухбирга бўлган қўпол муносабати чуқур ўрганилди.

Мазкур масала жорий йилнинг 21 май куни Олтинкўл тумани ҳокимининг ҳузуридаги йиғилишида муҳокама қилинди. Унда туман халқ таълими бўлими мудири М.Солиевнинг мухбир З.Рузиева билан бўлган суҳбатида қизиққонлик қилганлиги ва бунга пушаймон бўлиб, узр сўраганлигини инобатга олиб унга хайфсан эълон қилинди.

Юқоридаги айрим ноаниқликларга қарамасдан танқидий мақолалар туман халқ таълими ишини яхшилашга катта туртки бўлди.

М.ЮСУПОВ,
Андижон вилояти ҳокимининг биринчи ўринбосари.

Таҳририятдан:

Вилоят ҳокимлигининг мазкур жавобида ҳам мухбир йўл қўйган «ноаниқлик»ка алоҳида урғу берилади. Албатта, бунинг учун таҳририят узр сўрашга тайёр (масала мунозарали бўлишига қарамай). Бироқ ҳокимликнинг иккинчи жавобида ҳам туман «Пахтабанк» бўлими 4 миллион сўм нақд пулни бир йўла эгаларига етказмай, 13 ноябрдан 30 декабргача «майдалаб» тўлаб келганига «кўз юмилган». Ана шу принципиал масала юзасидан вилоят ҳокимлигининг принципиал жавобини кутамиз.

Жиззаки туман халқ таълими бўлимининг мудири М.Солиевнинг тумандаги барча мактаблар жамоаларини мухбирга қарши гиж-гижлашга уриниши ҳам ўз мансабини суистеъмол қилишдан бошқа нарса эмас. Бу масала ҳам Олтинкўл туман ҳокимлигининг принципиал позициясига ҳавола...

Ўзбекистон ва жаҳон

БУЮК БРИТАНИЯДА ТЕМУРИЙЛАР ДАВРИГА ОИД МАЪЛУМОТЛАР

Ўзбекистон Республикасининг Буюк Британиядаги элчихонаси Буюк Британия музейлари, кутубхоналари ва илмий марказларида сақланаётган Темурийлар даврига оид маълумотларни ўрганиш бўйича катта ишлар олиб бормоқда. Лондондаги Британия кутубхонаси, Қироллик Осиё жамияти, Британия, Виктория ва Альберт музейларида Марказий Осиё давлатларининг тарихи билан боғлиқ кўпгина нодир экспонатлар сақланмоқда.

Ҳозир Ўзбекистон элчихонаси тарихшунос олим Г. А. Ҳидоятовнинг ёрдами билан рангдор суратларга бой «Зафарнома» асарини, Фирдавсийнинг «Шоҳнома», «Темур тузуклари» асарларини, Англия қироли Генрих IV нинг Амир Темурга йўллаган мактуби ва бошқа тарихий ҳужжатларнинг нусхаларини Тошкентда буладиган кўргазмага тайёрлади.

Керакли ҳужжатларни топиш ва уларнинг нусхаларини олишда Буюк Британия олимлари ва мутахассислари Муҳаммад Исо Уэйли, Джон Поллак, Роберт Скелтон ва Британия кутубхонасининг ходимаси Гита хоним ва бошқалар яқиндан ёрдам беришмоқда.

Ўзбекистон ва Буюк Британия ўртасидаги икки томонлама алоқаларнинг ривожланиши Ўзбекистон ва Британия олимларининг турли соҳаларда ҳамкорлик қилиши учун катта имкониятлар яратмоқда. Мамлакатимиз тарихи, бой ўтмишимиз ҳақидаги ҳужжатларни ўрганиш ва тадқиқ қилиш борасида олиб борилаётган ишлар бунга мисол бўла олади.

БЎЛАЖАК ЎЗБЕК ХИТОЙШУНОСЛАРИГА СОВҒАЛАР

Хитой Халқ Республикаси телевидение ва радиоэшиттиришлар вазирлиги Ўзбекистон Республикасининг Пекиндаги элчихонасига хитой тилини ўрганаётган ўзбекистонлик олий ўқув юртлари талабалари ва мактаб ўқувчилари учун катта миқдорда ўқув қўлланмалари совға қилди. Совғалар дарслик ва унга қўшимча аудиокассеталардан иборат.

Совғаларни тантанали топшириш маросимида ХХР телевидение ва радиоэшиттиришлар вазири ўринбосари профессор Лю Силян МДҲ нинг барча мамлакатларида, айниқса, Марказий Осиё республикаларида, хитой тилига қизиқиш тобора ортиб бораётганлигини таъкидлаб ўтди.

Хитой радиоси бир неча йиллдан буён хорижий тингловчиларга хитой тилини ўргатиш бўйича эшиттиришлар бериб келмоқда. Пекин радиосининг халқаро муҳаррриятига ўзбекистонлик мухлислардан ҳам кўплаб хатлар бормоқда. Халқаро муҳарририят директори Чжан Чженьхуанинг айтишига қараганда, бу хатларда мустақил Ўзбекистонда бўлаётган муваффақиятли ўзгаришлар билан биргаликда, Хитой иқтисодийислоҳоти ютуқларини юзага келтирган радиотингловчиларни эса Ўзбекистон билан Хитой Халқ Республикаси ўртасидаги икки томонлама ҳамкорликнинг самарали ривожланиши қизиқтирмоқда.

Ўқув қўлланмаларини топшириш пайтида профессор Лю Силян бу тадбир халқларимиз ўртасидаги дўстлик ва ўзаро англашувнинг янада мустаҳкамланишига хизмат қилади дея ишонч билдирди.

«ЖАҲОН»
Ахборот агентлиги.

ЕТТИ ИҚЛИМ НАФАСИ

МДҲ МАМЛАКАТЛАРИДА

Россия Президенти Б.Ельцин Татаристонда телевидения ходимига берган интервьюсида сайловларнинг биринчи босқичидаёқ ғалаба қозонишига ишончи комиллигини айтди. Бундай ишончи нимага асосланганлигига жавоб бериб, у сайлов арафасида ўзининг кутилмаган режалари мавжудлигини таъкидлади. Мен ўз халқимни биламан, деди Б.Ельцин, бинобарин, унинг тўғри танлаш қобилиятига ишонаман.

Б.Ельцин шунингдек, сайловлардан кейин ҳеч қандай кутилмаган ҳолатлар ва тарафкашликлар бўлмайди деди. Фақат ўзи бошлаган ислоҳотлар дастурини бажариш ишлари давом этади. Раҳбар кадрлар таркибида катта ўзгаришлар ҳам бўлмайди. 15 июнда биров билан ишлаган бўлсам, деди Б.Ельцин, нега уни 17 июнда бўшатишим керак. Бошқарувнинг ўрта бўғинида эса ҳатто вазирлар даражасида ўзгаришлар бўлади. Уларнинг баъзилари ўз вазифаларини уддалай олмаяпти.

Сайлов жараёнларига тўхталиб Б.Ельцин, коммунистлар қандайдир қалбакиликлар бўлиши мумкинлигига ишора қилаётганлари, лекин у ҳеч қандай бузилишларга йўл қўйилмаслигини таъкидлади. Давлат бошлиғи сифатида, деди у, воқеалар ривожининг турли кўринишларига тайёр туришим керак. Шундай қилиб у, ўз ғалабасига ишончини ҳам, зарур ҳолларда вазиятни тўла назорат қилиш имкониятларини ҳам намойиш этди.

***

БМТ тараққиёт дастури вакилларининг ҳисоботига кўра, Украинада иқтисодиётнинг янги изларига ўтиш жуда оғир кечмоқда. Пулнинг қадрсизланиши, ишсизлик Украинада Россиядагидан юқори. Иқтисодий аҳвол ёмонлашиб бормоқда. Инсон умрининг узунлиги 1990 йилдаги 70,5 ёшдан 1994 йилда 68,8 ёшга қисқарган. 1993 йилдан бери аҳоли сони қисқариб бормоқда. Оғир иқтисодий аҳвол оилаларда бола туғилишини орқага суришга олиб келмоқда. Ўн йил давомида гўшт истеъмоли аҳоли жон бошига ярмига камайди, сут ва сут маҳсулотлари истеъмоли эса учдан бирга қисқарди.

Сўнгги беш йил мобайнида Украинада аҳоли турмуш даражаси айниқса кескин пасайиб кетди. Бойлар билан камбағаллар орасидаги фарқ кун сайин катталашиб бораётир. Иш ҳақининг энг кам миқдори 8 АҚШ долларига тенг бўлиб, 1990 йилдан бери турар-жой бинолари амалда қурилмаяпти. Ҳар еттинчи оила алоҳида хонадонда туриш имкониятидан маҳрум. Шу йилнинг март-апрель ойларида 45 минг киши ўз иш жойларидан ажраб қолган. БМТ мутахассислари шунга қарамай, Украина келажагини ижобий баҳолашяпти. Улар буни аҳолининг юқори саводлилиги билан изоҳлашмоқда.

***

Помир бўйларида ўзаро жанглар давом этяпти. Тожикистон миллий армиясининг аҳволига қараганда, у ҳозирча чегараларни қўриқлашга ҳам, республиканинг Помир бўйидаги қатор ҳудудларида вазиятни назорат этишга ҳам қодир эмас. Кўпинча аскарлар ярим оч, юпун кийинган бўлиб, саломатликлари заиф ва отишни ҳам билишмайди. Бинобарин Афғонистонда жойлашиб олиб, Тожикистон чегараларини бузиб ўтувчи жангарилар хужумини шу ерда хизмат бурчларини ўтаётган Россия чегарачилари зиммасига тушади. Чунончи, Хорог чегарачилар отряди участкаларидан бирида чегарачилар ўн кишидан иборат қуролли кишиларнинг йўлини тўсиб қолишди. Тўқнашув давомида 3 жангари ҳалок бўлди, икки киши яраланди. Бошқалари эса Афғонистонга қайтиб кетди.

***

Чеченистон томонининг хабарига кўра, Россия ва Чеченистон жангарилари вакиллари Россия қўшинларини Чеченистондан олиб чиқиб кетиш графиги хусусида келишиб олишди. Ингушистон пойтахти Назранда Чеченистон делегациясининг расмий вакили шу ҳақда маълум қилган. Шу билан Россия томони барча чечен қишлоқлари қуршовини олиб ташлашга тайёр эканлигини билдирди. Қўшинларни олиб чиқиб кетиш ва минтақа демилитаризацияси 30 августга бориб ниҳоясига етиши керак. Бироқ, ўша вакилнинг маълум қилишича шартлашувнинг тегишли протоколи ҳали тайёр эмас.

ХОРИЖДА

Уттан шанба куни Хитой ер ости ядро синовини ўтказди. Ушбу ядро портлатувидан кейин Хитой яна бир бор - сентябрь ойида ядро синови ўтказиб, кейин кенг кўламли ядро синовлари мораторийсига қўшилажагини маълум қилган. Бироқ бу ваъда жаҳон жамоатчилиги томонидан турлича қабул қилинди. Жаҳондаги мамлакатлар ҳар қандай ядро синовларини батамом таъқиқлаш бўйича битим шартларини ишлаб чиқаётган бир пайтда, деди ташвиш билан Янги Зеландия Бош вазири Жим Болжер Хитой ядро портлатувларини давом эттирмоқда.

«Гринпис» экологик ташкилоти Хитойни ҳар қандай ядро қуроли синовларидан зудлик билан воз кечишга даъват этди. «Гринпис» ташкилоти кемаси Хитойнинг Шанхай шаҳри томон кетмоқда. У ерда ядро синовларига қарши норозилик акциясини ўтказиш мақсад қилиб қўйилган.

***

Ироқда БМТ вакиллари биологик қурол ишлаб чиқарувчи йирик корхонани бузишга киришдилар. Назорат гуруҳи раҳбарининг айтишича, Ироқ пойтахтидан 80 км узоқликда жойлашган ушбу комплекснинг ярмидан ортиқроқ қисми бузиб бўлинган. Фуқаролар учун тинч маҳсулотлар етказиб бориш мумкин бўлган бу завод 1991 йилги Форс кўрфазидаги уруш, вақтида бузиб ташланмаганди. Сулҳ шартларига кўра Ироқ ўзининг ялпи қирғин қуролини йўқотиши керак.

***

Муддатидан илгари Бангладешда ўтказиладиган сайловлардан бир неча кун олдин бўлиб ўтган сиёсий тўқнашувлар давомида 13 киши ўлган, элликдан ортиқ киши ярадор бўлган. Полиция рўй берган тартибсизликлар учун масъулиятни истеъфога чиқиб кетган Бош вазир Холида Зиё партиясига мансуб экстремистлар зиммасига юклашмоқда. Бундан кейин қон тўкилишларининг олдини олиш мақсадида мамлакатда ҳар қандай намойишлар ўтказиш ман этиб қўйилган. 81 партиядан 2,5 мингга яқин номзодлар парламентдаги 300 ўрин учун курашишади.

***

21 июнь куни Сурия, Миср ва Саудия Арабистони таклифига биноан Қоҳирада араб мамлакатлари раҳбарларининг олий даражадаги учрашуви бўлиб ўтади. Унда Исроилнинг янги ҳукуматига нисбатан умумий қарашлар тамойиллари ишлаб чиқилиши керак. Маълумки, яқинда бўлиб ўтган сайловларда ғолиб чиққан Исроил Бош вазири Б.Натаняху на Фаластинликларга ва на бошқа араб мамлакатларига ҳеч қандай ҳудудий ёнбосишларга йўл қўймаслигини айтиб баёнот берганди.

***

Туркияда «Фаровонлик» ислом партиясининг раҳбари барча консерватив партиялар иштирокида коалицион ҳукумат тузиш ниятини изҳор этган. Анқарада журналистлар олдида сўзга чиққан Эрбақан ўз раҳбарлигидаги ўнг кучлар альянсини тузмоқчи эканлигини айтди. У «Ватан» партияси ва «Тўғри йўл» партиясининг раҳбарлари М.Йилмаз ва Т.Чиллерларни ҳамкорликка чақирди.

М.Йилмаз истеъфога чиққанидан сўнг, Туркия Президенти С.Демирел Эрбақанга янги ҳукуматни тузишни топширди. Эрбақан шу ҳафта давомида парламентда вакиллари бўлган барча партиялар раҳбарлари билан музокаралар олиб бормоқчи эканлигини айтган.

***

Афғонистон лидерларидан бири Ҳикматёр ўзи кўпдан бери аъзо бўлиб келган халқаро альянс аъзолигидан вақтинча четлаштирилган. «Америка овози»нинг Исломободдаги мухбири Афғонистондаги сиёсий воқеалар тафсилотини шундай баён қилади:

Утган ҳафта сўнгида Ҳамкорлик кенгаши Ҳикматёрнинг аъзолигини тўхтатиб туриш ҳақида қарор қабул қилди. Бироқ мансабдор шахслар собиқ Бош вазир Кенгашдан бутунлай чиқариб юборилгани йўқ, деб ишонтиришмоқда. Уларнинг айтишича, ушбу қарор Ҳикматёрнинг Афғонистон Президенти Бурҳониддин Раббоний билан иттифоқ тузиш режаси туфайли қабул қилинган.

"Ишонч"га обуна давом этмоқда

Идоравий обуна индекси 64561, обуна баҳоси—6 ойга 267 сўм 32 тийин (каталог баҳоси) Тошкент шаҳри учун—237 сўм 18 тийин.

Якка тартибдаги обуна индекси 64560, обуна баҳоси—6 ойга 164 сўм 40 тийин (каталог баҳоси) Тошкент шаҳри учун—133 сўм 20 тийин.

Истаган алоқа бўлимида обунани расмийлаштиришингиз мумкин. Муштарийларимиз сафида Сиз ҳам бўлишингизга ишонамиз!

БИРЖА ЯНГИЛИКЛАРИ

Республика қимматбаҳо қоғозлар биржасида ўтган ҳафта давомида бўлиб ўтган оддий акциялар савдосида 48 та ҳиссадор жамоалар қатнашди. Улар 49689 та акция қоғозларини сотиб, 25824692 сўмлик маблағга эга бўлдилар. Унда Сурхондарё вилояти «Кизирик пахта»,»Термез пахта»,»Шўрчи ОЦМ»,»Музрабод пахта»,»Турон» жамоалари ҳар битта акцияларини 130 сўмдан, «Меъмор» жамоаси акциялари 2350 сўмдан сотилди. «Денов пахта» жамоаси акциялари ҳам харид қилинди. Биржа савдоларида қатнашаётган ҳиссадор жамоаларнинг сони кундан кунга кўпайиб бормоқда. Бу жараён эса қимматбаҳо қоғозлар бозорини шаклланиб бораётганлигидан далолатдир.

***

Республика кўчмас мулк биржаси ва унинг вилоят бўлимларида ўтган ҳафтада 32 та ким ошди савдоси ва танловлар, 3 та биржа савдоси ўтказилди. Тадбиркор ва сармоядорлар ким ошди савдоси мобайнида 486 та кўчмас мулк иншоотларига эга бўлдилар. Жумладан уй-жой ва дўконлар қуриш учун 267 та ер майдони, 22 та маиший ва техник хизмат кўрсатиш шохобчалари, 48 та автомобилларга ёқилғи қуйиш шохобчалари ва 49 та турли русумдаги автомашиналар мулкдорлар тасарруфига ўтди. Ким ошди савдоси якунига кўра ҳафта мобайнида уларнинг нархи 108,6 миллион сўмни ташкил этди. Навоий вилояти Нурота шаҳрида жойлашган 10-АЁҚШ бошланғич нархи 470,0 минг сўм бўлган ҳолда, 10 миллион сўмга сотилди. Андижон вилоятида 15 та АЁҚШлар сотилиб, 47,2 миллион сўмни ташкил этди. Булардан ташқари, Сурхондарё вилояти Олтинсой туманида жойлашган чойхона 4,0 миллион сўмга сотилди.

Ўтган ҳафтада ер майдонларига ҳам талаб катта бўлди. Булар орасида Фарғона, Хоразм, Навоий вилоятларида ер майдонлари яхши сотилди. Ҳафта мобайнида жами 267 та ер майдонлари сотилиб, 4,3 миллион сўмга харид қилинди. Бу савдолар жамиятимизда мулкдорлар табақаси вужудга келаётганлигининг ифодасидир.

Маош тўланиши — касаба уюшма назоратида

ИШ ҲАҚИ МАШАҚҚАТЛАР ЭВАЗИГАМИ?

Касаба уюшмалари Наманган вилояти кенгашининг шу йил май ойи охирларида ўтказилган Раёсат йиғилишида «Касаба уюшма ташкилотларининг иш ҳақларини ва бошқа тўловларни белгиланган муддатларда берилишини таъминлашдаги фаолияти» масаласи кўриб чиқилди. Хўш, нима сабабдан кенгаш бу соҳани ўз назоратига олди?

Гап шундаки, Республикамиз Президенти И. Каримов Ўзбекистон касаба уюшмалари фаоллари билан учрашувида аҳоли саломатлигини сақлаш ва мустаҳкамлашда, ишловчилар маошларининг ўз вақтида олишларига эришишда, барча фуқаро учун етарли турмуш шароити яратиб берилишида «энг оммавий жамоат ташкилоти» зиммасига катта масъулият юкланганини алоҳида таъкидлаб ўтган эди. Шунинг учун тармоқ қўмиталари ва бошланғич ташкилотлардан бу борада назоратни кучайтириш, жамоа шартномалари ва ҳокимликлар билан келишувларда кўзда тутилган бандларнинг тўла-тўкис амалга оширилишига эътибор кучайтирилмоқда. Мазкур соҳа юзасидан жойларда ўтказилган текшириш якуни шуни кўрсатдики, қатор ташкилот, муассаса, хўжалик раҳбарларининг масъулиятсизлиги, уқувсизлиги ва давр талабини тушуниб етмаётганликлари оқибатида меҳнат жамоалари иш ҳақларини ўз вақтида олмаяптилар ёки маош берилиши бир неча ойгача чўзилиб кетмоқда. Бу борада Чуст шаҳридаги «Чевар» ҳиссадорлик жамияти (корхона раиси Ш. Махсудов, касаба уюшма қўмитасининг раиси С. Эгамбердиева)даги аҳвол, айниқса кечирилмасдир.

Мазкур саноат корхонаси касаба уюшма қўмитаси ўз ходимларини касаба уюшмалар низоми асосида белгиланганидек, ижтимоий-иқтисодий манфаатларини муҳофаза этишни таъминлаш чорасини кўрмаяпти. Фаолиятдаги сусткашлик, маъмуриятга нисбатан талабчанликни бўшаштириб юборганлик ва келишувчиликка йўл қўйиш оқибатида корхонанинг ишчи-хизматчиларидан маош бўйича қарзи ярим миллион сўмдан ошиб кетди ёки аниқроқ айтганда, бу ерда ўтган йилнинг август ойидан бери иш ҳақи берилмай келинмоқда. Маълумки, Президентимизнинг бозор иқтисодиётига ўтиш босқичи мураккабликларини ҳисобга олган ҳолда чиқарган Фармонларида кўп болали оналарни иқтисодий муҳофазалаш, турмуш шароитининг пасайиб кетишига йўл қўймаслик чоралари кўзда тутилган. Аммо корхона маъмурияти ушбу йўналишдаги кўрсатмаларни ҳам жиноятқорона бузилишига йўл қўйганлар. Чунончи, 445 минг сўм миқдордаги болалар нафақаси учун мўлжалланган маблағ бюджетдан олиниб, унинг атиги 44 минг сўмигина болали аёлларга тарқатилган, қолган қисми эса хўжалик мақсадларига ишлатиб юборилган. Ҳолбуки, корхонанинг бу борадаги қарзи 428 минг сўмни, икки ёшгача бўлган болали ишчи аёллардан қарзи 620 минг сўмни ташкил этади.

Бинобарин, бу ерда бозор талаблари ҳалигача тўлиқ тушуниб етилмаган. Хусусан, янги, харидоргир маҳсулот турларини ишлаб чиқариш, Чустнинг бир маҳаллар довруғ қозонган зардўзлик ва чеварлик ҳунармандчилиги анъаналарини тиклаш чоралари кўрилмаяпти. Оқибатда тайёрланаётган маҳсулот омборда тўпланиб қолмоқда. Уларга харидор топилмаяпти. Шу важдан корхонада йилнинг биринчи чораги бўйича 400 нафар киши ишдан бўшатилди. Касаба уюшма қўмитаси эса кўз ўнгида рўй бераётган воқеликларга пинак бузмай қараб келаётир...

Уйчидаги Абдумажид Маҳмудов раислик қилаётган нотўқима матолар ишлаб чиқариш ҳиссадорлик жамиятидаги аҳвол ҳам Чустнинг «Чевар» корхонасидагидан қолишмайди. Касаба уюшма қўмитаси раиси Шерали Дадамирзаевнинг бепарволиги, масъулиятни ҳамон тушуниб етмаётганлиги натижасида 1995 йилнинг декабридан бери иш ҳақлари берилмайди. Ёки бу борада ишчи-хизматчилардан қарз миқдори 293 минг сўмдан ортиб кетган. Ҳатто, ўтган йилнинг апрел ойида ишдан бўшаб кетган 6 нафар ходим ўз ҳақларини ундира олмасдан овораю-сарсон. Бундан ташқари, йилнинг биринчи чораги учун белгиланган болаларнинг нафақа пуллари, 2 ёшгача бўлган боласига қараганлик учун тайинланган нафақа, янги фарзанд туғилганда тақдим этиладиган суюнчи пулларини тўлаш ҳам пайсалга солинмоқда. Касаба уюшма қўмитаси ва маъмурият ўртасидаги жамоа шартномаси йилнинг 4 ойи ўтганидан кейингина расмийлаштирилганини эса ҳеч бир баҳона билан оқлаб бўлмайди.

Табиийки, маошлар вақтида берилмайдиган, қўшимча иш ўринлари яратилмайдиган, бозор талабларига биноан харидоргир маҳсулотлар ишлаб чиқарилмайдиган жойда ходимларнинг қўними бўлмайди. Наманган туманидаги Тошбулоқ пойафзал фабрикаси, «Камолот» оёқ кийимлари ишлаб чиқариш ҳиссадорлик жамиятининг асосий ишчилари меҳнат ўринларини тарк этишган. Уйчи пойафзал фабрикасида ишловчилар йил бошида 135 нафаргина қолган бўлиб, уларнинг ҳам 47 нафари март ойи охиригача кетиб қолишди. Ҳозирча фабрикада рўйхатда турган 88 нафар ходимдан 37 нафари идора хизматчиларидир. Бевосита ишлаб чиқариш билан банд бўлган 51 ишчи ҳам тўлиқ иш кунида меҳнат қилмайди. Косонсой пойабзал фабрикаси эса, ўз фаолиятини умуман тўхтатган. Норин туманидаги А. Шамсутдинов номли, Мингбулоқ туманидаги «Гигант», Амир Темур номли, Поп туманидаги Ш. Мирсултонова номли жамоа хўжаликларида имконият мавжудлигига қарамай, иш ҳақи бўйича қарзлардан қутулиш чораси кўрилмаяпти.

Маошларнинг ўз вақтида тўланишини таъминлаш, айниқса, молиявий аҳвол мураккаблашган даврда моддий бойлик ярата ётганларни қўллаб-қувватлашда корхоналарга банклар ҳар тарафлама ёрдам кўрсатиши лозим. Афсуски, бу йўналишдаги вазифалар кўнгилдагидек бўлаяпти, деб айтиш қийин. Корхоналарнинг қийинчиликлар билан ундирган пулларини ўз муддатида ҳисоб рақамларига туширмаслик ҳоллари мавжуд. Бор пулларни биринчи навбатда иш ҳақи учун берилиши таъминланмаяпти. Айрим ҳолларда иш ҳақини халқ банкига ўтказиб қўйиш билан кифояланилмоқда. Бу эса ходимларнинг ўз меҳнат ҳақларига эга бўлишларида тўғаноқ бўлаётир. Масалан, 1 май ҳолатига мазкур банкда 611 минг сўм иш ҳақи ўз муддатида берилмаганлиги аниқланди. Аслида, корхона, ташкилот ва хўжаликлар банклар олдида тенг ҳуқуқли ва икки томонлама шартнома асосида ишловчи мижоз ҳисобланади. Касаба уюшмалари ходимларнинг манфаатини ҳимоя қилувчи ташкилот сифатида иш ҳақлари ва бошқа тўловларни банклар томонидан берилишини назорат қилиб бориш ҳуқуқига эгадир. Бу масала касаба уюшмалари вилоят кенгаши ҳамда вилоят ҳокимлиги ўртасида 1996—1997 йилларга мўлжалланган келишувида ҳам ўз ифодасини топган эди. Таассуфки, бозор иқтисодиёти шароитида яшаб, меҳнат қилаётган баъзи раҳбар ва мутасаддилар янгича турмушнинг талаб-қонуниятларини тўлиқ англаб етмаяптилар, шекилли...

Обиджон ЖУМАНАЗАРОВ,
«Ишонч» мухбири.

Касаба уюшмаларида

ҚАДР

Касаба уюшмалари Самарқанд вилоят кенгаши касаба уюшма тизимларида ишлаган ва ишлаётган уруш қатнашчилари ҳамда меҳнат фахрийларини байрам дастурхонига таклиф қилди. Бир пиёла чой устидаги суҳбат кекса авлод тажрибасини ўрганиш билан уйғунлашиб кетди.

Фахрийларга вилоят кенгаши раиси М.Боқиева совғалар ва пул мукофотларини топширди. Тантаналарда касаба уюшма вилоят қўмиталарининг раҳбарлари ҳам қатнашдилар.

Р.ҚУРБОНОВ,
«Ишонч» мухбири.

МЕҲНАТ ҚОНУНЧИЛИГИГА БАҒИШЛАНДИ

Давлат муассасалари касаба уюшмалари Наманган вилояти тармоқ қўмитаси семинар-ўқуви янги меҳнат қонунчилиги аҳамияти ва унинг тарғиботини ташкил этиш масаласига бағишланди. Вилоят адлия бошқармаси, вилоят халқ суди ва адвокатлар уюшмаси билан ҳамкорликда уюштирилган мазкур тадбирга тармоқ касаба уюшмасига кирувчи ташкилотлар касаба уюшма қўмиталари раислари, кадрлар бўлимининг бошлиқлари, ҳуқуқшунослари таклиф этилдилар. Вилоят адлия бошқармаси бошлиғининг ўринбосари Нодира Умарова «Ўзбекистон Республикаси янги Меҳнат Кодекси ва унинг ҳужжатларидан келиб чиқадиган вазифалар» бўйича маъруза қилди. Вилоят касаба уюшма тармоқ қўмитасининг раиси Мираббос Жалилов «Жамоа шартномаси - ижтимоий ҳимоя мезони», шунингдек вилоят суди ҳаками Бекпошша Маҳмудова, вилоят адвокатлар уюшмаси аъзоси, бошланғич касаба уюшма қўмитаси раиси Давлатмирза Комиловлар ҳам турли қизиқарли мавзулардаги маърузалар билан чиқдилар.

Семинар-ўқув давомида қатнашчиларнинг турли саволларига жавоблар қайтарилди.

О.ЖУМАНАЗАРОВ,
«Ишонч» мухбири.

МАҲОРАТ БАЙРАМИ

Гулистон шаҳрида савдо, умумий овқатланиш ва матлубот ширкатлари ходимларининг тармоқ касаба уюшмаси ташаббуси билан спорт мусобақалари бўлиб ўтди.

- Президентимиз Ислом Каримов мустақил Ўзбекистонда жисмоний тарбия ва спортни ривожлантиришга катта аҳамият беряптилар, - деди тармоқ касаба уюшмаси Сирдарё вилоят қўмитаси раиси Каримжон Маҳкамов. - Биз ўтказган бу спартакиаданинг биринчи босқичи вилоятимиз туман ва шаҳарларда бўлиб ўтди. Иккинчи босқич мусобақаларда эса биринчи босқич ғолиблари қатнашди. Барча тадбирларимиз ва ғалабаларимиз Ўзбекистон мустақиллигининг беш йиллигига ва буюк саркарда ва давлат арбоби Амир Темур бобомизнинг 660 йиллик тўйига бағишланади.

Тармоқ касаба уюшма вилоят қўмитаси ўтказган бу масобақалар чинакам жисмоний маҳорат байрамига айланди. Спортнинг еттита турлари бўйича ўтказилган бу тадбир якунида волейбол бўйича Мирзаобод тумани жамоаси биринчи ўринни эгаллаган бўлсалар, Гулистон шаҳар «Умумий овқатланиш» ҳиссадорлик жамияти хотин-қизлари устун эканликларини намойиш этишди. Кичик футбол бўйича мирзаободликлар мусобақа жадвалида саркорлик қилдилар. Шунингдек, шахмат бўйича ўтказилган мусобақада «Турон» ҳиссадорлик жамияти, шашка ва арқон тортишда эса Гулистон тумани спортчилари ўз маҳоратларини кўрсатдилар. Теннис ўйинида Гулистон шаҳар «Умумий овқатланиш» ҳиссадорлик жамияти шоҳсупада юқори поғонани эгаллади.

Гулистон тумани матлубот жамияти касаба уюшма қўмитаси раиси О. Абдуллаева спортнинг шашка, С.Бобобекова теннис бўйича, Б.Сапаргалиев эса шахмат бўйича вилоят савдо ходимлари орасида мутлоқ чемпион унвонини қўлга киритдилар. Ғолиблар шу йили Жиззах ва Самарқандда бўладиган республика якуний масобақаларида қатнашиш ҳуқуқига эга бўлдилар.

П.ДЎСТМАМАТОВ.

Фахрийлар -фахримиз

УМР ЙЎЛЛАРИ

Убайдулла ота Абдуллаевни водийда танимайдиган киши камдан кам. Яқинда отахон табаррук 70 ёшга тўлдилар. Кўз очиб кўрганлари Раҳбархон ая билан қўша қариб,ували-жували бўлишди. Улар невараю чевараларнинг бесаноқ саволларига жавоб беришга арзигудек ибратли умр кечиришди.

Шукур, ўғил-қизлар ўз касб-кори, ўз уй-жойларига эга. Тинч, аҳил яшашади. Шуни айтар эканлар-да, ёшликда фарзандларингта тўғри тарбия берсанг, илму ҳунар ўргатсанг, кексайганингда беташвиш яшайсан, деб.

Жуда кўп йиллар вилоят касаба уюшмалари кенгашига бошчилик қилган Убайдулла ота ҳозир вилоят уруш ва меҳнат фахрийлари кенгаши раиси. Раҳбархон ая эса 30 йил мактабда дарс бериб, эндиликда невара-чевералар, келинлар ардоғида.

...Ўтган йили Ўзбекистон мустақиллигининг тўрт йиллиги тантанасига Убайдулла ота таклиф қилинганда еттинчи синфда ўқийдиган кенжа невараларидан бири Атҳамжон «Мени ҳам Тошкентга олиб боринг, жон бобожон?», — деб илтимос қилди. Бобоси «йўқ» дея олмади.

Жуда қизиқувчан, тийрак бола-да. Ота ҳам ишдан қайтибоқ, «Атҳамжон ўғлим, қаердасиз» деб уни сўрайдилар. Дам олиш кунлари бирга бозорга олиб борадилар. Рўзғорга у-бу харид қилиш баҳонасида кўзи пишсин, дейдилар. Ҳар ойда бир бор икковлари авлод!аждодлари қабрини зиёрат қилиб қайтишади.

Юмшоқ автобусда кўпчилик бўлиб, Тошкент томон боришаркан, ҳамроҳларининг Убайдулло отага кўрсатаётган иззат-эҳтиромларини сезиб, Атҳамжон ўзида йўқ қувонди. «Қандай яхши-я, бобомни ҳамма ҳурмат қилади. Агар орден-медалларини тақиб олганларида борми, жуда салобатли бўлиб кетардиларда», деб ўйлади.

— Бобожон, сизни ҳам мендек пайтингизда Тошкентга байрамларга олиб боришганми? — деб сўраб қолди у.

— Сендек пайтим болам, уруш йилларига тўғри келган, — деб ҳикоясини бошлади бобоси. — Ота-онам бирлари тўқимачилик комбинатида, иккинчилари пиллачилик фабрикасида ишлашарди. Уларнинг яхши фазилатлари ҳақида сенга кўп гапириб берганман... Байрам дейсан-а, айниқса, 33-йиллар, кейин уруш пайтлари энг катта ташвиш — бу нон топиш ташвиши эди. Дадам мени ишга бирга олиб кетардилар. Чунки ишчилар учун бериладиган суюқ ошга — дадамнинг насибасига шерик бўлардим-да. Кейин мен ҳам ишлашга аҳд қилдим.

Ҳаёт бироз яхшилана боргач, дадам, «Ўқигин, жон болам, билим ол. Билимда ҳикмат кўп», дедилар. Студент бўлдим. Билмадим, сенга ўхшаган абжиргина эканман-ми, касаба уюшма раислигига сайлашди. Ўзим ҳали талабаману тенгдошларимнинг анчагина ташвиши зиммамда...

Убайдулло ота мақтаниб юбордимми, дегандай набирасига қараб қўйди. У катталардек жиддий тортиб, автобус ойнасидан узоқ-узоқлардан кўз узмай борарди.

— Кейин нима бўлди, бобо? — Атҳамжон яна бобосига юзланди.

— Институтни тамомлашим билан комсомол ишига, сўнг шаҳар ижроқўмига таклиф қилишди. Урушдан кейинги йиллар, дегин, ташвиш кўп. Эрта кетиб кеч қайтаман. Лекин, Атҳамжон болам, жуда берилиб ишлардим. Ташкилот раҳбарлари касаба уюшмаси билан ҳисоблашар, унинг розилигисиз бирон кишининг ишдан бўшашига йўл қўйилмасди. Мабодо шундай ҳол рўй берса раҳбарларни қаттиқ танқид қилиб, чора кўрардик. Келишувчилик деган нарса бўлмасди. Ҳозир ҳам деярлик шундайку-я, бироқ касаба ташкилотлари ўз мавқеини ҳийла йўқотгандек. Тўғрироғи улар ўз ваколатларидан етарли даражада фойдалана олмаяптилар.

Шартномаларнинг бажарилишини эса бир йилда икки марта муҳокама қилардик. Раислар, директорлар, касабақўм раислари қатъий равишда ҳисоб беришарди. Бу ташвишлардан тортиб десанг, бунёдкорлик ишларига ҳам катта эътибор бердик. «Арсиф» дам олиш уйи қурилишида бир йил ўша жойга қатнаганим ёдимда. Мана ҳозиргача ҳам ўша кўкаламзор, обод ва жуда чиройли қурилган баҳаво дам олиш уйида ёз кунлари 325 киши роҳатланиб ҳордиқ чиқаради. Кейин «Чимён» санаторийси қурилиши бошланди. Ёғ-мой комбинати, «Азот», «Нефть» бирлашмаларининг профилакторийлари, пионер лагерлари ўша йиллари қурилди. Тошкентга мажлисга борсак, «Фарғона вилоятида мактаб болаларининг ёзги дам олиши намунали ташкил этилган» деб бошқа кўп ишларимизни ҳам мақташарди.

Кейин Хитой, Вьетнам касаба уюшмалари кенгаши Федерацияларининг таклифига биноан ўша давлатларга бордим. Уларнинг тажрибасидан озми-кўпми ўзимизда ҳам фойдаландик. Хуллас, касаба уюшма соҳасида мунтасил 14 йил ишлаган бўлсам, вилоят аҳлини ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан муҳофазалашга анчагина ҳисса қўшдим, деб ўйлайман. Бу гапларни яхши тушунасан-а? Атҳамжон?

— Бўлмасамчи, бобожон! — деди невара каттлардек салмоқлаб.

— Кейин, — гапида давом этди Убайдулла ота, — вилоят партия қўмитасида яна бир масъул лавозимда хизмат қилдим, биласан, то пенсияга чиққунча...

— Ҳар куни ишга борасиз-у?

— Чунки бекор ўтира олмайман-да. Ўзимга ўхшаган фахрийларга бошман. Бу соҳада ҳам қиладиган ишлар кўп. Уларни ҳам ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан ҳимоялаш керак. Фахрийлар учун дам олиш уйлари қураяпмиз, боғлар яратаяпмиз. Хуллас, уларнинг умрига умр қўшсак, кекса кўнгилларга йўл топсак марра бизники!

Автобус Тошкентга етиб келганда Атҳамжон янаям қувониб кетди. Бобо ва набира қўл ушлашиб, гурас-гурас одамлар билан нурафшон Мустақиллик майдони томон боришаркан, Атҳамжоннинг саволлари сира-сира тугамасди.

Санъат МАҲМУДОВА,
«ИШОНЧ» мухбири.

Янгиликлар

ПИЛЛАЧИЛИККА ЭЪТИБОР

Ватанимиз пойтахтида пиллачиликка бағишлаб семинар ўтказилди. Семинарда «TACIS» Оврупа Иттифоқи дастурининг лойиҳаси доирасида иш олиб борилди. Бундан кузатилган мақсад мамлакатнинг пиллакашлик тармоғи учун инвесторлар ҳамда чет эллик шерикларни жалб қилишдир. Ўзбекистон Республикаси Давлат Мулк қўмитаси ва «Ўзенгилсаноат» уюшмаси ёрдамида ўтказилган ушбу семинарда Оврупо Иттифоқининг экспертлари ҳам қатнашдилар.

Семинарда таъкидлаб ўтилганидек халқаро пиллакашлик бозорининг ҳақиқий иштирокчиларини аниқлаш биргаликдаги фаолиятнинг асосий мақсадидир. Пиллакашлик корхоналарини замонавий ускуналар билан жиҳозлаш учун инвесторларни жалб этишда ёрдам кўрсатилади.

Семинар қатнашчилари хорижий мутахассисларнинг иш тажрибаси, энг янги замонавий технологиялар билан танишдилар.

Т.ТЕМУРОВ.

ҚУЛАЙЛИК

Қорақалпоғистон республикасининг пойтахти Нукус шаҳридан кейин «Тўрткўл-Тошкент» йўналиши бўйича йўловчи автобусларнинг мунтазам қатнови йўлга қўйилди. Ҳозир «Қорақалпоғистонтранс» ҳиссадорлик ишлаб чиқариш бирлашмасининг 115-автокорхонасида 16 йўналишлар бўйича туманлараро ва қўшни Хоразм вилоятига автобуслар қатнаб турибди.

Шунингдек, Оролбўйи ҳудудидаги Хўжайли, Беруний ва Бўстон шаҳарлари билан ҳам мамлакатимиз пойтахти Тошкент орасида автобуслар қатнови йўлга қўйилиб, меҳнаткашларга қулайлик яратилди.

А.ИСКАНДАРОВ

Меҳнаткаш ва ижтимоий ҳимоя

ЗАР ЭЪЗОЗДА, ЗАРГАР-ЧИ?

Илмий тадқиқот билан машғул кишиларни игна билан қудуқ қазувчиларга таққослайдилар. Аслида ҳам шундай. Фаннинг ҳеч бир соҳаси йўқки, охирги натижа осонгина қўлга киритилса. Қоракўлчилик фани ҳам, таъбир жоиз бўлса, иқтисодиётимиз истиқболини белгилашга кўмаклашадиган муҳим соҳалардан биридир. Чунки қоракўл энг қимматли миллий бойликларимиздан ҳисобланади. Қоракўлчилик фанини республикамизда тетапоя қилиб ўстирган олимлар ҳозир ҳам институтда ишни давом эттиришмоқда.

Очиғи, бизни бир масала ўйлантиради. Бозор тизимига ўтилаётган даврда соҳанинг етакчи йўналиши бўлган қоракўлчилик фанининг, бу соҳа кишиларининг аҳволи қандай ва келажаги қандай бўлиши мумкин? Биз шу жабҳада кўп йиллар ишлаган бир илмий ходим ва касаба уюшма етакчиси назари билан мулоҳаза юритмоқчимиз.

Институтимиз олимларининг илмий тадқиқотлари натижасида давлатимиз қоракўллари дунёга машҳур бўлди. Иқтисодиётимиз ҳам катта фойда кўрди. Ўша вақтларда қоракўлчилик хўжаликлари ишни енгиллатадиган, маҳсулот таннархини камайтирадиган бу ихтироларга жуда эътибор билан қараб, амалда қўллаш учун институт била шартномалар тузишар, бу шартномалардан икки томон ҳам манфаат кўрар эди. Фан ва ишлаб чиқариш яқин ҳамкорлиги натижаси ўлароқ жуда катта тадқиқотлар амалга оширилди. Масалан, Давлат мукофотига сазовор бўлган илмий ихтиро қилинди — оқ қоракўл қўйи зоти яратилди. Шунингдек, қариган (тиши емирилган) совлиқлардан ҳам сифатли гўшт ва қимматбаҳо қоракўлча тери олишнинг арзон ва қулай усули ишлаб чиқилди. Ҳозир серпушт қоракўл қўйлар отарлари пайдо бўлди. Бу қўйлар ҳеч қандай қўшимча дори-дармонсиз эгиз қўзилар бериши ишлаб чиқаришда исботланди ва соҳадаги катта ихтиро сифатида тан олинди.

Қоракўл қўйларни боқишда қўшимча донадор омухта ем ишлаб чиқариш технологияси қоракўлчиликда муҳим воқеа бўлди. Витаминли, маҳаллий ўт-ўланлардан тайёрланадиган бу омухта емни хўжаликларнинг ўзлари ишлаб чиқариб, бундан катта фойда ола бошлашди.

Институтимизда саҳро минтақаларидан келтирилган 3000дан ортиқ ўсимлик турининг биологияси ўрганилиб, истиқболли навлари танлаб олинди. Ундан зиёд янги нав яратилди. Саҳрода саксовулзорлар барпо қилиш, йил давомида ва мавсумларда фойдаланиладиган юқори ҳосилли сунъий яйловлар яратишнинг биологик-агротехник усуллари ишлаб чиқилди. Табиий яйловлардан мавсумларда ва йил давомида фойдаланишнинг энг мақбул усуллари тавсия қилинди ва хоказо. Қисқароқ қилиб айтганда, институтиз олимлари яратган ихтиролар қоракўлчилик хўжаликларига катта фойда берган.

Бозор муносабатларига ўтилаётган вақтда қоракўлчилик хўжаликлари билан шартномавий ҳамкорлик кучайиши кутилган эди. Лекин аксинча бўлди. Сабаб нимада? Техника, ёқилғи, хизмат нархларининг ошиб кетиши, ойлик маош тўлаш тизимининг бузилганлиги, маҳсулот харид нархи пастлиги соҳа хўжаликлари аҳволини оғирлаштирди.

Қоракўлчилик хўжаликларида маҳсулот етиштиришга олинадиган даромаддан кўп маблағ сарфланмоқда. Фикримизча, қоракўл хомашёсини жаҳон бозори андозалари талаби даражасига етказиб қайта ишлаш ва тайёр маҳсулотни бозорга чиқариш, бу соҳада бошланган ишларни тезлатиш, сифатини яхшилаш керак. Қоракўлчиликдан олинадиган маҳсулотнинг асосий қисми давлат буюртмаси доирасига киритилса янада яхши бўларди. Акс ҳолда қоракўлчилик ўнгланмас ҳолатга тушиши эҳтимоли кўринмоқда. Бу қоракўлчилик фани ривожига ҳам таъсир қилмай қолмайди.

Илмий тадқиқот институтлари тармоқ истиқболини белгилашга кўмаклашувчи ўзига хос ахборот манбаидир. Лекин ҳозирги вазиятда илм аҳли ижтимоий ҳимояга, давлат ғамхўрлигига жуда муҳтож бўлиб қолди.

Бу борада олимларнинг уй-жой шароитларини яхшилаш биринчи галдаги вазифа бўлиши лозим. Бунинг учун давлат маблағи ажратишдан бошқа йўл йўқ, назаримизда. Институтимиз ихтиёрига охирги хонадон 1986 йилда ажратилган эди. Ҳозир уй сўраб ариза берганлар сони 35 кишига етди. Ариза берганлар уй олишдан умидини ҳам узишмоқда. Ер олиб уй қуришнинг эса ўзи бўлмайди. Самарқанд шаҳрида хусусий уйларнинг бир хонаси учун ижарагир ойига 200 сум, оилавий ижарагир 500 сўмгача тўлаши керак. Бу ҳолга фақат маошга яшайдиган илмий ходим бардош бериши қийин. Натижада аспирантлар, айниқса ёш олимлар илм-фан йўлини тарк этишга мажбур бўлишлари мумкин. Ташвишланарлиси шундаки, кейинги беш йилда аспирантурага киришни хоҳловчилар сони 25 фоизига камайиб кетди. Аҳвол шундай давом этса, катта илмий потенциалга путур етиши мумкин.

Албатта, институт касаба уюшма қўмитаси маъмурият билан тузган жамоа шартномасига мувофиқ илмий ходимларни ижтимоий жиҳатдан ҳимоялаш чоралари кўрилаяпти. Имкон қадар моддий ёрдам ҳам бераётирмиз. Лекин бу тадбирлар етарли эмас. Асосий ижтимоий масалаларни ҳал қилишга маблағ йўқ.

Жамоа аъзоларини соғломлаштириш ишлари бутунлай тўхтаб қолди. Санаторий йўлланмаларига кейинги икки йилда қимматлиги учун бирорта ҳам ариза тушмади. Спорт тадбирларини ўтказишга имкон тополмаймиз. Охирги уч йилда ходимларимизнинг фарзандларини оромгоҳларга текин йўлланма билан таъминлай олмадик. Буларнинг ҳаммаси олимларнинг моддий, маънавий, руҳий аҳволига, илмий-ижодий ишига салбий таъсир қилмоқда.

Шунга қарамасдан илмий изланишлар давом этаяпти. Кейинги беш йилда ранго-ранг жилоланувчи уч хил завод типидаги қаракўл қўйлари отарлари яратилди. Яйловлар ҳосилдорлигини оширишда саҳро шароитига чидамли, юқори ҳосил берадиган ўсимликларнинг саккиз нави ундирилди. Қоракўлчиликнинг кўплаб тармоқларига татбиқ қилиниши мумкин бўлган 18 ихтиро давлат руйхатига олинди. Қоракўл қўйлари чиқитларидан — шох, туёқ, ташландиқ жун, суяк маҳсулотларидан дурадгорликда ва қоғоз саноатида ишлатиладиган елим ишлаб чиқариш технологияси кашф қилинди. Бу елим институтининг ўзида тайёрланмоқда. Озиқ-овқат саноатида қимматбаҳо ҳисобланган пепсин моддасини қоракўл қўзилари ошқозонидан тайёрлаш технологияси топилди. Бу ихтиролар ишлаб чиқаришга татбиқ қилинса, табиийки, жуда катта самара беради.

Мухтасар гап шуки, жамият тараққиётининг истиқболини, давлатнинг бойлигини, кудратини белгиловчи омиллардан бири фаннинг ривожланиш даражасидир. Ҳаётини илм-фан ривожига бағишлаганларнинг рўзғори тинч, моддий жиҳатдан таъминланган бўлиши лозим. Шундагина олим илм фан билан жиддий шуғулланиб, давлатга бениҳоя фойда келтира олади.

Раҳматилла ҲАЙИТБОЕВ,
Самарқанддаги Ўзбекистон қоракўлчилик илмий тадқиқот институти касаба уюшма қўмитаси раиси, катта илмий ходим.

Фарғона водийсида биринчи бўлиб Андижон шаҳридаги кардиология маркази ҳиссадорлик жамиятига айлантирилди. Эндиликда маҳаллий врачлар томонидан юрак ва юрак қон-томир системаси аъзоларида турли тиббий операцияларни ўтказиш имконияти янада кенгайди. Тиббиёт фанлари доктори профессор Сайфиддин Турсунов раҳбарлик қилаётган ушбу марказ мамлакатимиздаги энг йирик масканлардан биридир. Ҳозир бу ерда 5 та фан доктори, 15 та тиббиёт фанлари номзодлари мувоффақиятли ишламоқдалар. Уларнинг бир қисми Москва, Киев ва Тошкентдаги кардиожарроҳлик марказларида малака ошириб қайтганлар.

Суратда: (чапдан) профессор С.Турсунов, жарроҳ Муталлиб Мирзаев ва киевлик кардиолог З.М.Завербнийлар беморни кўздан кечиришяпти.

БИЗДАН СЎРАБСИЗ

Саволларга Ўзбекистон кимё саноати ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитасининг меҳнат ҳуқуқи Бош нозири Абдувоҳид АҲМЕДОВ жавоб беради.

Ҳурматли муҳарририят. Қуйидаги саволларимизга газета орқали жавоб беришларингизни сўраймиз:

1. Нима учун халқ хўжалигининг турли соҳаларида 40°50 йиллаб ишлаб пенсияга чиққан фуқароларга имтиёзлар белгиланмаган?

2. Бундан кейин ҳам фуқароларга «Қаҳрамон она», «Меҳнат фахрийси» каби унвон ва нишонлар бериладими?

Р. ОТАҚУЛОВ,
Самарқанд вилояти,
Ургут тумани Ҳамза номли касаба уюшма қўмита раиси.

1. Республикамизда ижтимоий ҳимояга муҳтож аҳоли тоифаларини, шу жумладан пенсионерларни қўллаб-қувватлаш ва бозор иқтисодиётига ўтиш босқичида ижтимоий муҳофазалаш борасида давлат томонидан муайян тадбирлар амалга оширилмоқда.

Жумландан, Ўзбекистон Республикасининг пенсия қонунчилигига асосан иш стажига мутаносиб тарзда фуқароларга оширилган пенсиялар тайинланмоқда (27-модда), пенсионерлар учун турли имтиёз ва қулайликлар белгилаш бўйича корхоналар, ташкилот ва муассасалар ҳамда маҳаллий ҳокимият идораларига катта ваколатлар берилган, пенсионерлар учун корхоналарни хусусийлаштиришда ёки корхона ходимларига нисбатан белгиланган турли енгилликлардан улар билан баравар фойдаланишда тенг ҳуқуқлар сақлаб қолинган ва ҳакозолар.

Аммо коммунал хизматлар, уй-жойлар тўлови, транспорт, тиббиёт ва алоқа соҳаларида давлат ва жамият олдида алоҳида хизмат кўрсатган, шунингдек ўзгалар ёрдамига ўта муҳтож бўлган пенсионерлар тоифаларига, яъни уруш қатнашчиларига, ногиронларига, байналминал жангчилар ва уларга тенглаштирилганларга, чернобилчиларга ҳамда меҳнатда шикастланган ва туғма ногиронларга белгиланган имтиёз ва қулайликларни барча пенсионерларга тадбиқ этишнинг имкониятлари ҳозирча чеклангандир.

Умид қиламизки, вақти келиб бу каби имтиёзлардан барча пенсионерлар баҳраманд бўладилар.

2. Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллигини қўлга киритган дастлабки кунларданоқ миллий хусусиятлар ва умуминсоний қадриятлар мезонидан келиб чиққан ҳолда фахрий унвонлар, даражалар ва нишонларни таъсис этиб, давлат ва жамият ишларида алоҳида хизмат кўрсатган, мустақилликни мустаҳкамлаш ишига катта улуш қўшган фидойиларни тақдирлаб келмоқда. Масалан, «Ўзбекистон қаҳрамони» унвони, «Соғлом авлод учун», «Дўстлик», «Мустақиллик» каби орденлар, «Шуҳрат», ва «Жасорат» сингари медаллар ва х. к.

Республики Президенти Фармони ёки Олий Мажлис қарори билан халқ хоҳиш иродасига мувофик, заруriят тақозоси билан бошқа орден ва медаллар, фахрий унвонлар ва даражадар таъсис этилиши мумкин.

1987 йилдан бошлаб қишлоқ касалхонасида педиатр-врач, 1995 йилдан эса «Искавот» ширкатлар уюшмаси хотин-қизлар қўмитасининг раиси лавозимида ишлаяпман ва бир вақтнинг ўзида тунги сменада навбатчи врачлик қилмоқдаман.

Ҳозирги шароитдаги меҳнат фаолиятим учун имтиёзли равишда пенсия олиш ҳуқуқи менга нисбатан тадбиқ қилинадими?

Маликахон ЭРАЛИЕВА,
Наманган вилояти, Янгиқўрғон тумани.

Ўзбекистон Республикасининг «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги қонунининг 12-моддаси л/бандига ва Республика Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил қарори билан тасдиқланган 3-сонли рўйҳатнинг YIII қисмига мувофик шифокорлар ва бошқа тиббий ходимлар махсус иш стажи қишлоқ жойларда камида 25 йил ва шаҳарларда 30 йил бўлган тақдирда муддатидан 5 йил қисқартирилган ҳолда, яъни аёллар 50 ёшдан, эркаклар эса 55 ёшдан пенсия олиш ҳуқуқига эга бўладилар.

Қонун талабига кўра, Сизнинг имтиёзли равишда пенсия олиш ҳуқуқига эга бўлишингиз учун асосий ишингизни-врачлик касбида ишлашингизни лозим деб ҳисоблаймиз.

Ёшим 47 да, ўқитувчилик фаолиятимга 28 йил тўлди. Мен ҳозирги пайтда пенсияга чиқишим мумкмими?

Р. ИСОҚОВ,
Бухоро вилояти, Вобкент тумани, ўқитувчи.

Сиз ўқитувчилар ва бошқа маориф ходимлари учун имтиёзли равишда белгиланган нафақа олишингиз учун зарур иш стажига эга бўлишдан ташқари, муайян ёшга, яъни 55 ёшга тўлган бўлишингиз шарт. Шу боис ҳозирги пайтда Сизга пенсия тайинланиши мумкин эмас. Ўқитувчиликни давом эттиришингизга, саломатлигингиз монелик қилаётган бўлса, тиббиёт муасасаларига мурожаат қилишингиз тавсия қилинади.

Республика Президентининг «Пенсиялар, стипендиялар ва иш ҳақи миқдорларини ошириш тўғрисида»ги Фармони мактаб кутубхоналари ходимларига ҳам тааллуқлими?

З. ИСОҚОВА,
Фарғона вилояти, Бешариқ тумани.

Ўзбекистон Республикасининг пенсиялар, нафақалар, стипендиялар ва иш ҳақининг энг кам миқдорларини ошириш ҳақидаги барча Фармонлари, шу жумладан 1996 йил 18 мартдаги Фармон ҳам республика худудидаги барча турдаги корхона, ташкилот ва муассасалар учун бажарилиши мажбурийдир.

Ҳурматли таҳририят! Мен кўп йиллар мактабда ўқитувчи, директор ва илмий мудир лавозимларида ишладим. 1994 йилдан пенсияга чиққач, илмий мудирликни давом эттирдим.

Мени 1995 йилда ҳеч бир огоҳлантиришсиз «Ўз аризасига кўра», деб ишдан бўшатганликлари тўғрими?

Қ. ТУРМОНОВ,
Қашқадарё вилояти, Шаҳрисабз тумани.

Ўзбекистон Республикасининг амалдаги Меҳнат Кодексининг 97-моддасида меҳнат шартномасини бекор қилиш асослари кўрсатилган. Қонун талабига мувофиқ, меҳнат шартномаси қуйидаги сабабларга кўра бекор қилиниши мумкин:

1. Тарафларнинг ўзаро келишувига биноан меҳнат шартномасининг барча турлари исталган вақтда бекор қилинади;
2. Тарафлардан бирининг ташаббуси билан (99—100 моддалар);
3. Муддатнинг тугаши билан (105-модда);
4. Тарафлар ихтиёрига боғлиқ бўлмаган ҳолатларга кўра (106-модда);
5. Меҳнат шартномасида назарда тутилган асосларга кўра.

Хатингизнинг мазмунига қараганда, Сизни ишдан бўшатишда маъмурият томонидан ноаниқликка йўл қўйилганга ўхшайди. Ишдан бўшатилганлигингиз жараёнида қонун талабига риоя қилинганми йўқми, уни аниқлаш учун ўзингиз яшаётган тумандаги касаба уюшма идораларига ёки меҳнат ва иш билан таъминлаш идоралари (меҳнат биржаси)га мурожаат қилишингиз тавсия қилинади.

Жамоа хўжаликлари (ширкатлар уюшмалари) ва бошқа қишлоқ хўжалик корхоналарида ходимлар меҳнатига ҳақ тўлаш тартиби қандай?

Ғулчеҳра ОЧИЛОВА,
Самарқанд вилояти, Каттақўрғон тумани.

Умумий қоидага кўра, меҳнатга оид барча муносабатлар, шу жумладан меҳнатга ҳақ тўлаш масалалари ҳам Ўзбекистон Республикасининг Меҳнат Кодекси ва бошқа қонунлари, қонун ости ҳужжатлари ва жамоа келишувлари (шартномалари)га ҳамда меҳнат шартномаларига мувофиқ тартибга солинади.

1996 йил 1 апрелдан бошлаб амалга киритилган янги Меҳнат Кодексининг IX бобида (153—164 моддалари) меҳнатга ҳақ тўлаш шартлари, асослари ва тартиби белгиланган.

Қонун талабларини бажариш ва унга риоя қилиш мулкчиликнинг барча турдаги корхоналари (шу жумладан қишлоқ хўжалик корхоналари ширкатлари) ва бошқа иш берувчилари учун мажбурийдир.

Мухбир бонг уради

ЖИЗЗАХЧАСИГА ИШДАН БЎШАТИШ

ёки Б.Тонгёриқов «кашф» этган усул хусусида

Мамлакатимизда ҳуқуқий давлатни бунёд этиш, жамиятимизда қонунлар устиворлигини, фуқароларнинг ижтимоий ва меҳнат ҳимоясини таъминлашга катта эътибор бериб келинмоқда. Республика Олий Мажлиси шу йўлда кўпгина яхши қонунлар қабул қилди ва қабул қилмоқда. «Касаба уюшмалари, уларнинг ҳуқуқлари ва фаолиятининг кафолатлари» тўғрисидаги ҳамда Ўзбекистон Республикасининг «Меҳнат Қонунлари Кодекси» фикримиз далилидир. Бу қонунларга риоя этиш меҳнаткашлар манфаатлари тўла ҳимоя қилинишига хизмат қилади. Аммо ҳаётда қонунларни бузувчилар, ўзи хон, кўланкаси майдонлар ҳам борлиги кишини ўйлантиради.

Сир эмас, дангаса, ичкиликка берилган осойишталикка раҳна солувчи,ғийбатчи, интизомсиз киши ишдан бўшатилса, кўплар қувонади, «зап иш бўпти-да»,дейди. Мабодо салоҳиятли раҳбар, ўз касбига садоқатли мутахассис ноҳақ ишдан кетса ҳамма куйинади. Уни ўз вазифасига тиклаш учун ҳаракат қилади.

Бахмал тумани ветеринария бўлими бошлиғи Абдували Наримонов кўп йиллардан буён чорвачиликни ривожлантиришга катта ҳисса қўшиб келаётган малакали мутахассис. Шундай одам... Ростини айтадиган бўлсак, у Жиззах вилоят ветеринария бошқармаси бошлиғи Б.Тонгериқовга ёқмай қолди. Унинг юришидан, туришидан, гапиришидан ҳафа бўлар... қилдан қийиқ ахтарар эди. Шундай кезларда... яъни 1995 йил август ойида Ўзбекистон қишлоқ хўжалик вазирлигининг ветеринария бош бошқармасидан бир гуруҳ мутахассислар вилоятнинг ферма ва отарларидаги ветеринария аҳволи билан танишди. Гуруҳ Бахмал туманида ҳам бўлди. Бироқ текшириш якуни ҳеч кимга айтилмади, муҳокама этилмади. Гуруҳ маълумотнома тайёрлаб, қайтиб кетди. Б.Тонгериқов ана шу гуруҳ фаолиятидан ўзининг ғаразли мақсади учун фойдаланди.

А.Наримонов 20 август куни бетоб бўлиб, касаллик варақаси олади. Буни мутасадди раҳбарлар яхши билишса-да, уни касал молларни гўшт комбинатига топширишга масъул қлиб белгилашади. А.Наримонов бу топшириқни баҳоли-қудрат бажаради. Аммо унга 1995 йил 5 сентябрь куни Республика ветеринария бош бошқармаси бошлиғи А.Сайфуддиновнинг имзоси билан 23 август куни, Жиззах вилоят ветеринария бўлими бошлиғи Б.Тонгериқовнинг имзоси билан эса 24 август куни ишдан бўшатилганлигини маълум қилишади. Айтишларича, уни ишдан бўшатишга туманда ҳайвонларнинг юқумли касалликлари яширилганлиги, чорва моллари чиқимлари ҳисоботида чалкашликлар мавжудлиги ва бошлиқ ўзига юклатилган давлат идоравий ва хусусий ветеринария мутахассисларининг фаолиятини назорат этиш вазифасини ўта қониқарсиз бажарганлиги сабаб қилиб кўрсатилади.

Кутилмаган бу «Жиззахчасига ишдан бўшатиш»дан гангиб қолган А.Наримоновнинг саргардонлиги бошланади... Ниҳоят у вилоят касаба уюшмалари кенгашига ёрдам сўраб мурожаат этди. «Ишонч» газетаси таҳририятида бўлиб, ўз аламу-ҳасратларини тўкиб солди. Ёрдам сўради. Муътабар комиссия тузилди. Комиссияга вилоят деҳқончилик саноати мажмуи ходимлари касаба уюшма қўмитаси раиси О.Бурхонов бош бўлди. Комиссия текшириши жараёнида қонун ҳар қадамда бузилганлиги маълум бўлди.

Биринчидан, текшириш якуни туманда, қолаверса вилоятда муҳокама этилмаган:

Иккинчидан, маълумотда кўрсатилган камчиликлар билан А.Наримонов ва бошқалар таништирилмаган ва уларга имзо чектирилмаган. Текшириш пайтида камчиликлар тўғрисида далолатнома тузилмаган.

Учинчидан, вилоят бўйича, хусусан Ғаллаорол, Мирзачўл, Бахмал туманларидаги текшириш якунида аниқланган камчиликлар бўйича А.Наримовновни ишдан олишгача борилгану,бошқа туманларнинг биронта мутахассисига ёки бошлиғига ҳатто огоҳлантириш ҳам берилмаган.

Тўртинчидан, буйруқни имзолаш пайтида Ўзбекистон Республикасининг ветеринария тўғрисидаги қонуннинг 5-моддаси, Ўзбекистон Республикаси Меҳнат Қонунларининг 41-модда 8-банди бузилган.

Бешинчидан, А.Наримонов туманда ветеринария аҳволини яхшилаш чораларини ўз лавозими доирасида кўрган, мавжуд камчиликларни бартараф қилиш учун тадбирлар ишлаб чиққан, энг асосийси туман чорвачилигининг аҳволи ҳақида туман ва вилоят раҳбарларини ўз вақтида хабардор қилиб турган.

Бу ҳақда Б.Тонгериқовга алоқа хати ёзилиб, огоҳлантирилди.

1996 йил 9 февралдаги раёсат йиғилиши «Қасаба уюшмалари, уларнинг ҳуқуқлари ва фаолиятининг кафолатлари» ҳақидаги қонуннинг 11 ва 12 моддаларига зид бўлганлиги учун вилоят ветеринария бўлимининг 1995 йил 24 август кунги 160-сонли Абдували Наримоновни ишдан озод қилиш ҳақидаги қарорини бекор қилди.

Меҳнат ҳақидаги қонуннинг 242-моддасига кўра А.Наримоновнинг мажбурий бекор юрган (жами 9 ой) вақти учун иш ҳақини тўлиқ тўлаш ҳақида қарор қабул қилинди.

Раёсат йиғилишининг ушбу қарори Республика ветеринария бош бошқармасининг 1995 йил 23 августдаги 68-сонли буйруғини бекор қилиш учун Ўзбекистон деҳқончилик саноати мажмуи ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитасига юборилди.

Ўзбекистон деҳқончилик саноати мажмуи ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитасининг 1996 йил 29 март кунги бўлган раёсат йиғилишда Ўзбекистон ветеринария бош бошқармасининг А.Наримоновни ишдан бўшатиш ҳақидаги 68-сонли буйруғини қонунсиз деб ҳисоблади ва уни бекор қилди.

Ўз навбатида Республика ветеринария бошқармаси бошлиғи ўтган йилги 68-сонли ўз буйруғини, Жиззах вилоят ветеринария бошқармаси 1996 йил 11 апрель куни ўтган йилги 160-сонли ўз буйруғини бекор қилди.

Шундай қилиб, вилоят ветеринария бошқармаси бошлиғи Баҳриддин Тонгёриқовнинг ўз ходимини жиззахчасига ишдан бўшатишга чек қўйилди.

Алибой ЭРГАШЕВ,
«Ишонч» мухбири.

Экология муаммоси

ОРОЛ ҚИСМАТИ — ИНСОН ҚИСМАТИ

** Орол денгизи ҳавзаси 690 минг квадрат километрдан зиёд ҳудудни қамраб олган.*

** 1965 йилдан то 1988 йилга қадар Марказий Осиёда суғориладиган ерлар уч баробардан кўпроқ кенгайтирилди, сувни истеъмол қилиш уч баробар ошди.*

** 1960 йилдан бошлаб денгиз 75 фоиздан ортиқ сув заҳирасидан ва 50 фоиз ҳудудидан маҳрум бўлди. У аввалги соҳилларидан 100-120 километр ичкари чекинди ва 33 минг квадрат километрдан зиёд майдонни тарк этди.*

** Орол денгизининг шўрлик даражаси ҳозир уч карра ошган ва унинг бир литрида 30 грамм туз моддаси бор.*

** Сув чекиниши туфайли денгиз тубидан очилган 36 минг квадрат километрдан иборат саҳнда шўрхок ерлар пайдо бўлган. Бу ерлардан ҳар йили 75 миллион тонна заҳарли тузлар ва чанг-тўзонлар шамол таъсирида неча ўнлаб километр наридаги жойларга учиб бориб, одамлар ва экинзорларга жиддий зиён етказмоқда.*

** Оролни соғломлаштириш муаммоси жаҳон халқларининг диққат марказида. Орол денгизи ҳавзасини барқарор ривожлантиришга бағишланган Халқаро Конференция истиқболли дастурлар белгилади.*

ДЕНГИЗ ФОЖИАСИ

... ТОШКЕНТ аэропортидан парвоз қилган самолёт Масков томон йўл олди. Бироздан сўнг стюардессанинг:

— Диққат қилинг. Бизнинг самолётимиз Орол денгизи устидан учиб бормоқда, — деган ёқимли овози қулоққа чалинади. Сўнгра у денгизга оид бир талай маълумотларни қалаштириб ташлайди.

Самолёт иллюминаторидан мўралаб, пастга қараймиз. Пастда бепоён ва кўм-кўк дунгиз қуёш нурлари остида мавжланади. Сув устида узун из қолдириб сузиб бораётган катта-кичик кемалар гоҳо-гоҳо кўзга ташланади...

Бу — Орол денгизининг бундан бир неча ўн йиллар илгариги манзараси.

Ҳозирчи? Ҳозир сиз бутунлай бошқа манзарани кўрасиз. Самолётдан қарасангиз, аввалги поёнсиз денгиз ўрнида бир-биридан ажралиб кетган ва кўлмак сувларни эслатувчи бир неча кичик сув ҳавзаларигина кўз ўнгингизда намоён бўлади.

— Шу Орол денгизими? — дея ҳайратдан ёқангизни ушлайсиз.

— Орол денгизи шу аҳволга тушиб қолдими? Нега бундай аҳвол рўй берди? Бунинг сабаблари нималардан иборат? — деган саволлар беихтиёр қалашиб келаверади.

Дарҳақиқат, Орол денгизи бизнинг кўз ўнгимизда ҳалокат ёқасига келиб қолди. У оғир ва тузатиб бўлмас дардга чалинган касал одамни эслатади. Бунинг сабаблари бор, албатта. Бу сабабларнинг илдизи узоқроқ даврга, собиқ Совет Иттифоқи раҳбарлари томонидан бу ерларда олиб борилган мустамлакачилик сиёсатига бориб тақалади. Бу — денгиздан бир ёқлама фойдаланиш, уни қурбон қилиш эвазига экинзорларни, айниқса пахта майдонларини кенгайтира бориш, сув ресурсларининг аксарият қисмини ана шу мақсадда сарфлаш оқибатидир.

Шу тариқа Орол фожиаси рўй берди. Бу фожиа марказий Осиё республикалари ва улар халқаларининг, қолаверса, жаҳон афкор оммасининг бошига тушган оғир кулфатдир. Буни Чернобил фожиаси билан қиёслаш мумкин.

ТАРИХГА БИР НАЗАР

XIX аср охирларида Русия Туркистон ўлкасини забт қилганидан сўнг бу ерда мустамлакачилик сиёсатини ўтказа бошлади. Ўлкани хом ашё базасига айлантириб, унинг жамики бойликларидан имкон борича фойдаланишни асосий мақсад қилиб қўйди. Мустамлакачилар янги суғориш технологияларини жорий этиб, пахта экиладиган майдонларни кенгайтириш йўлини тутдилар.

Асримизнинг 20-йилларида эса, бу ўлкада Совет ҳокимияти ўрнатилгач, аввалги сиёсат ўзгармай қолаверди, яъни Туркистон ўлкаси марказий ҳукуматнинг асосан пахта етиштириладиган хом ашё базасилигича қолаверди. Мустамлакачилик ва жамиятни советлаштириш сиёсати бора-бора салбий оқибатларга олиб келди. Бу ҳолат Орол денгизи мисолида яққол намоён бўлди.

Маълумки, Марказий Осиёдаги 5 та ёш, мустақил давлат — Қозоғистон, Ўзбекистон, Туркманистон, Қирғизистон ва Тожикистон республикаларининг ҳаёти Орол денгизи ва унинг сув манбалари билан чамбарчас боғланган. Уларни Оролсиз тасаввур қилиш қийин. Чунки Орол денгизи ана шу ўлкаларнинг, айниқса Қозоғистон, Ўзбекистон ва Туркманистоннинг иқлимига, табиатига, экологик шароитига, ҳайвонот ва ўсимликлар оламига жуда катта ижобий таъсир ўтказар эди. Унинг инсонлар сиҳат-саломатлигига кўрсатадиган нафи ҳақида гапирмаса ҳам бўлади.

Табиат яратган мана шу ажойиб неъмат, бетакрор денгиз бугунги кунда оғир аҳволга тушиб қолган.

Денгизнинг асосий сув манбалари Амударё ва Сирдарё бўлиб, уларнинг сув заҳиралари осмон ўпар Помир ва Тиёншон тоғларидаги катта музликларнинг эриши натижасида ҳосил бўлади. Орол ер юзидаги энг қадимий кўллардан бири ҳисобланади. Дунё қитъаларидаги йирик кўллар орасида Орол тўртинчи ўринда турар эди.

60-йилларга келиб Амударё ва Сирдарёдан, шунингдек ер ости ва ёмғир сувларидан денгизга келиб қўшиладиган заҳира сувлар атиги денгиз сатҳининг бир маромда сақланишига етар эди, холос. Чунки Оролга келиб турадиган жамики сув заҳиралари унинг табиий буғланиши миқдорига тенг келарди. Ўрта Осиёдаги бешта республикани обиҳаёт билан таъминлайдиган Амударё ва Сирдарё сувларидан собиқ СССР даврида шафқатсизларча фойдаланиш Орол сув заҳираларининг камайишига ва денгизнинг қуриб боришига олиб келди. Қишлоқ хўжалигини ва айниқса пахтачиликни зўр бериб ривожлантириш сувни кўплаб талаб қилиши ўз-ўзидан равшан. Бундай сиёсат пировардида фалокатга олиб келмаслиги мумкин эмас эди.

Аҳвол шу даражага етдики, масалан, Марказий Осиёдаги энг йирик дарё — Амударёнинг суви баъзи йиллари Орол у ёқда турсин, ҳатто Нукус шаҳрига ҳам етиб бора олмади. Натижада Орол денгизи тақдирида аянчли аҳвол рўй берди.

Энг даҳшатлиси шу бўлдики, денгиз тубидан бўшаган жойларда агрокимё қўшилмалари ва тузлардан иборат заҳарли моддаларнинг усти очилиб қолди. Кучли шамоллар ана шу ҳалокатли моддаларни осмону фалакка учириб, жуда олис жойларга пуркай бошлади. Бунинг оқибатида Орол денгизи атрофидаги ўлкаларда мудҳиш вазият вужудга келди: катта-катта майдонлардаги экинзорлар қурий бошлади; дарахтлар, ўт-ўланлар, тупроқ, сув ва ҳаво зарарланди. Айниқса одамларнинг сиҳат-саломатлигига, ҳайвонот оламига катта зиён етди. Илгари яшнаб турган кўпгина жойларнинг экологик шароити ёмонлашиб, улар кимсасиз дашт-биёбонларга айланди.

Денгизнинг шўрлик даражаси ҳозир уч карра ошганлиги мутахассисларнинг тадқиқотларидан маълум. Бу ҳолат денгиздаги экологик тизимнинг бутунлай издан чиққанлигидан, унда яшовчи жониворлар учун ҳаёт тугаганидан далолат беради. Бир вақтлар ҳатто чет элларга чиқариладиган ажойиб Орол балиқлари кишилар хтирасида қолган, холос.

АЯНЧЛИ МАНЗАРА

Орол офатининг яна бир салбий жиҳати шундан иборатки, унга келиб қўшилаётган сув тоза эмас. У экинзорларни суғоришдан қолган, таркибида химикатлар, пестицидлар, ўғитларнинг қолдиқлари бўлган сувдир, турли саноат корхоналарининг зарарли оқаваларидир.

Истеъмол қилиш учун тоза ичимлик сувининг йўқлиги денгиз атрофидаги минтақаларда истиқомат қилаётган миллион-миллион кишилар ўртасида турли хил оғир хасталиклар, юқумли касалликларнинг пайдо бўлиши ва тарқалишига олиб келмоқда.

Денгиз атрофидаги музофотларда ҳозир 35 миллиондан ортиқ аҳоли яшайди. Бу жойлардаги аҳоли ўртасида касалланиш даражасибошқа жойларга нисбатан анча юқори. Биргина Қорақалпоғистон аҳолисининг 70 фоизга яқини турли касалликларга чалинган. Аралск шаҳри аҳолиси ўртасидаги касалланиш даражаси 80 фоизини ташкил этади, бу 1987 йилдаги даражадан 60 фоиз кўпдир. Мўйноқ шаҳри жойлашган ҳудудда 1960 йилда 45 минг нафар аҳоли яшаган бўлса, 1994 йилга келиб уларнинг сони кескин камайди ва 27 минг нафарга тушиб қолди. Болалар ўртасидаги ўлим ҳам бу ерда бу ерда анча юқори.

Бу — Орол денгизининг ва унинг атрофида жойлашган аҳоли турмуш шароитининг бугунги кундаги аҳволи нақадар оғирлигидан далолатдир.

Мутахассисларнинг фикрича, агар зудлик билан тегишли чора-тадбирлар кўрилмаса ва денгиз қўшимча равишда сув билан тўлдириб борилмаса, унга тушаётган йиллик сув миқдори 5 куб километрдан ошмайдиган бўлса, у ҳолда 2015 йилга келиб, у кичик бир оролга айланиб қолиши турган гап.

Хўш, аҳвол шундай экан, Орол денгизини қутқазиш учун нима ишлар қилинмоқда? — деган ҳақли савол туғилади.

ОРОЛ МУАММОСИ — ХАЛҚАРО МУАММО

Шуни таъкидлаш керакки, бу борада жуда катта тадбирлар ишлаб чиқилмоқда ва Оролни қутқазишнинг энг самарали йўллари изланмоқда.

Орол муаммосини ёлғиз бир давлатнинг, ёлғиз бир халқнинг кучғайратибилан ҳал қилиб бўлмаслиги кўриниб турибди. Ҳатто мазкур музофотда жойлашган давлатларнинг ҳам бу масалани ечишга қурби етмайди.

Бу — жаҳон миқёсида, жуда кўпчилик давлатларнинг фаол иштироки билан ҳал қилиниши лозим бўлган ўта мураккаб ва долзарб муаммодир.

Шу боис кўпчилик давлатларнинг, айниқса марказий Осиё давлатларининг, шу жумладан, Қозоғистон, Ўзбекистон давлатларининг оммавий ахборот воситалари етакчи олимлари, ушбу муаммо билан шуғулланувчи мутахассислари Орол қисмати тўғрисида астойдил ташвишланиб бонг урмоқдалар, бу ноёб денгизни сақлаб қолиш хусусида бош қотирмоқдалар, ўз таклифларини ўртага ташламоқдалар.

Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг ва марказий Осиёдаги қўшни республикалар ҳукуматларининг ташаббуси билан Орол денгизи муаммосига бағишлаб бир неча Халқаро симпозиумлар, конференциялар ҳамда Олимлар ва мутахассисларнинг амалий учрашувлари ўтказилди ва ўтказилмоқда.

Бу борада айниқса Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг шахсий ташаббуси ва саъй-ҳаракатлари алоҳида таҳсинга сазовордир. Президенти бу масалани ҳатто Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Бош Ассамблеяси мажлисига олиб чиқди, дунё давлатларининг, жаҳон афкор оммасининг диққат эътиборини ана шу долзарб масалага қаратди. Республикамиз Президенти ва Ҳукумати Оролни сақлаб қолиш борасида иложи бўлган ҳамма имкониятларни ишга солмоқдалар.

Орол муаммоси ҳозир халқаро муаммога айланди. Оролни соғайтириш, уни сув билан таъминлаш, денгиз атрофидаги экологик муҳитни яхшилашга қаратилган ибратли ишлар бошланди. Орол денгизи атрофида яшовчи аҳолига, айниқса беморлар ва болаларга турли хайрия ёрдамлари кучайтирилди, республикамиздан ва ҳатто чет эл мамлакатларидан зарур дори-дармонлар мунтазам юбориб турилибди.

Ўтган йилнинг сентябр ойида Нукусда ўтказилган ва Орол денгизи ҳавзасини барқарор ривожлантиришга бағишланган халқаро конференция бу соҳада катта аҳамият касб этди. Конференция ишида Ўзбекистон, Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон Президентлари бошлиқ нуфузли делегациялар, Эрон, Покистон, Ҳиндистон, АҚШ, Франция, Олмония, Русия, Италия, Туркия, Буюк Британия —жами 19 малмакатнинг вазкиллари ва делегациялари, ЮНИСЕФ, ЮНЕСКО, Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти, ЮНЕП, БМТ университети каби халқаро ташкилотларининг, Жаҳон банки, Европа Иттифоқи, турли халқаро фондларнинг вакиллари иштирок этдилар. Унинг ишини 50 га яқин журналистлар оммавий ахборот воситалари орқали кенг ёритиб бордилар.

Мазкур муътабар анжуманда Орол денгизини зарур миқдорда сув билан таъминлаш, денгиз атрофидаги экологик аҳволни яхшилаш, Орол бўйида яшовчи аҳолининг соғлиғини муҳофаза қилиш ва бошқа жуда кўп масалалар бўйича ғоятда қизиқарли маърузалар тингланди, тажрибалар ўзаро баҳам кўрилди, денгизни соғломлаштиришга қаратилган таклифлар ўртага қўйилди.

НУКУС ДЕКЛАРАЦИЯСИ

Халқаро конференция Марказий Осиёдаги беш мустақил давлат бошлиқларининг Нукус декларациясини имзолаши билан якунланди. Декларацияда Орол денгизининг Марказий Осиё республикаларида яшовчи халқлар ҳаёти учун катта аҳамиятга эга эканлиги, аммо кейинги йилларда унга келиб қўшиладиган асосий дарёлар — Амударё билан Сирдарё сувидан оқилона фойдаланмаслик Орол денгизидаги су заҳираларининг камайишига олиб келганлиги, бу эса денгиз ҳавзаси атрофида истиқомат қилувчи аҳолининг турмуш шароити ва умуман ҳаётига салбий таъсир ўтказаётгани таъкидланади. Айни пайтда Оролга ёрдам бериш учун тегишли органларнинг тузилганлиги, аниқ вазиалар кўрсатилган кенг миқёсли режалар ишлаб чиқилганлиги,бу ишда нуфузли халқаро ташкилотлар ҳам қатнашаётганлиги, энг муҳими— сув закираларидан оқилона фойдаланган ҳолда, Оролни сув билан мунтазам таъминлаб туришга қаратилган стратегик йўл тутилганлиги алоҳида қайд этилади.

Нукус декларациясининг аҳамияти, унда баён қилинган вазифалар ва тадбирлар миқёси, Марказий Осиё республикаларининг бу борада ўз зиммаларига олган масъулияти ниҳоятда буюкдир. Ўзининг чинакам мустақиллигини қўлга киритган ва эл-юрт фаровонлиги йўлида астойдил ҳаракат қилаётган Марказий Осиёдаги беш давлат жаҳон ҳамжамияти мададига таяниб, Орол муаммосини муваффақиятли ҳал этишига ишониш мумкин.

Оролтанглигини бартараф этиш учун жуда катта кўламдаги мураккаб ишлар режалаштирилмоқда. Аввало Орол денгизи атрофида жойлашган мамлакатлар бу минтақадаги экологик вазиятни соғломлаштиришга, офат рўй берган жойлардаги аҳволни иложи борича яхшилашга қаратилган барқарор йўлни тутишга азму қарор бердилар. Улар Бирлашган Миллатлар Ташкилотига ҳамда нуфузли ҳалқаро ташкилотларга бу масалада ёрдам беришларини сўраб, мурожаат қилдилар. Натижада бу ташкилотлар Орол танглиги бутун инсоният ҳаётига катта хавф-хатар солиши мумкинлигини идрок этган ҳолда, масалага жиддий ёндашдилар ва рўй берган муаммони ижобий ҳал қилишга киришдилар. Орол бўйи аҳолисининг ижтимоий ва иқтисодий ҳимоялаш чора-тадбирлари белгиланди, хайрия ишлари йўлга қўйилди.

Ўрта Осиёдагибеш давлатнинг ташаббуси билан Орол денгизининг ижтимоий ва экологик жиатлари акс эттирилган, узоқ муддатли, кўп тармоқли дастурлар ишлаб чиқиладиган бўлди. Мазкур адстурларни ишлаб чиқишга жаҳондаги кўпгина мамлакатларнинг етакчи олимлари, мутахассислари, экспертлари, БМТнинг мутасадди ташкилотлари жалб қилинади.

Орол муаммосини ҳал этиш бўйича асосан 4 та муҳим вазифа кўндаланг бўлиб турибди. Булар:

—Орол денгизи минтақасидаги экологик аҳволни барқарорлаштириш;

— денгиз атрофидаги ва офатта дучорбўлган ҳудудларни тиклаш, соғлом ҳолга келтириш;

— денгизга келиб қўшиладиган сув манбаларидан оқилона фойдаланиш мақсадида Орол атрофида жойлашган давлатлар ўртасида сув заҳираларини бошқариш тизимини такомиллаштириш бўйича ҳамжиҳатликка эришиш;

— ушбу дастурларни режалаштириш ва амалга оширишда минтақадаги муассасаларнинг имкониятларини кенгайтиришдир.

Бундан ташқари, Орол атрофида жойлашган мамлакатларда ердан, сувдан ва бошқа табиий ресурслардан фойдаланиш соҳасида алоҳида миллий дастурлар тузилиши, барқарор стратегик йўл танланиши ва бу ишлар ўзаро келишиб олиниши ҳам назарда тутилади.

Ана шу катта миқёсли ва мураккаб реажаларни ўзаро мувофиқлаштириш ва амалга ошириш учун музофотдаги беш давлат икки нуфузли органни ташкил этдилар. Булардан бир — Орол денгизи бўйича Халқаро Кенгаш бўлиб, у ўз зиммасига умумий йўналишни белгилаш ва алоҳида лойиҳаларни ишлаб чиқиш вазифаларини олади. Беш давлатнинг юқори мартабали вакилларидан 25 киши Кенгаш таркибига киритилди. Иккинчиси — Орол денгизини қутқариш бўйича Халқаро фонд бўлиб, унинг вазифаси таъсисчи мамлакатлар, халқаро ташкилотлар, донор мамлакатлар ва бошқа муассасалар томонидан Оролга ёрдам тариқасида ажратиладиган халқаро молия заиҳараларини мақсадга мувофиқ бошқаришдани иборатдир.

Белгиланган асосий дастурнинг биринчи босқичидаги вазифаларни амалга ошириш учун уч йил мобайнида 260 миллион доллар сарфланиши мўлжалланмоқда. Асосий дастур 8 та кичик дастурни ўз ичига олади. Кичик дастурлар бўйича эса қуйидаги муҳим вазифалар бажарилиши лозим:

— сув заҳираларидан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш бўйича янги қонунларни ишлаб чиқиш стратегиясини белгилаш;

— сувни ўлчашнинг унификацияли тизимини ҳамда сув тизимининг экологик мониторингини жорий этиш;

— сув сифатини яхшилаш, чиқиндиларни фойдали тарзда ишлатиш ва оқава сувларни тозалаш тизимини такомиллаштириш; денгизга қўшиладиган сув миқдорини кўпайтириб бориш;

— денгиз делталаридаги экологик тизимни тиклаш;

— ичимлик суви сифатини, шунингдек, санитария ва эпидемиология шароитларини яхшилаш;

— дарёлар суви тақсимланадиган жойларни таҳлил қилиш ва у ерлардаги ҳолатни яхшилаш;

— дарёлар сувини мувофиқлаштириб турувчи автомат тизимларни ўрнатиш;

— музофот муассасаларининг денгиз ҳавзаси экология тизимини бошқариб туришдаги имкониятларини кенгайтириш ва ҳоказолар.

Асосий дастурнинг биринчи босқичига доир ишлар ва 1995 йилдаёқ бошлаб юборилган. Бундан сўнг техник-иқтисодий асослар ишлаб чиқилади ҳамда лойиҳалардаги вазифаларни бажаришга киришилади. Кейинги босқичда эса узоқ муддатга мўлжалланган ва катта миқёсдаги дастур амалга оширила бошланади.

Шу тариқа Орол денгизи аста-секин, босқичма-босқич тикланишига, гарчи аввалги ҳолида бўлмаса ҳам, аввалги ҳолига яқин даражада тикланишига умид боғлаш мумкин.

ЯНГИ ТАКЛИФЛАР ВА АМАЛИЙ ЁРДАМ

Орол денгизи атрофида истиқомат қилаётган кишиларнинг сиҳат-саломатлигини ҳамда минтақадаги экологик вазиятни яхшилаш борасида кейинги пайтларда кенг миқёсдаги ишлар амалга оширилмоқда.

1996 йили апрел ойида Қизил Урда шаҳрида Орол денгизи ҳавзаси муаммолари бўйича Халқаро Кенгаш мажлиси ўтказилди. Унда Ўрта Осиё давлатларининг, Халқаро Кенгаш мажлиси ўтказилди. Унда Ўрта Осиё давлатларининг, халқаро донор ташкилотлар ҳамда ҳукуматлар таркибига кирмайдиган ташкилотларнинг вакиллари иштирок этдилар. Анжуманда денгиз ва унинг атрофида яшовчи одамлар ҳаёти билан боғлиқ бир қатор муҳим масалалар юзасидан ўзаро фикрлашиб олинди, аниқ таклифлар ўртага қўйилди. Орол экологиясига эътиборги кучайтириш ва уни яхшилашга қаратилган ва бемалол бажариш мумкин бўлган режалар ишлаб чиқилганлиги айниқса диққатга сазовордир.

Аввало, биринчи галда бажариладиган 7 та дастур белгилаб олинджи. Масалан, «Тоза сув ва аҳоли соғлиғи» дастури Ўзбекистон, Туркманистон ва Қозоғистоннинг Орол бўйидаги аҳолисига қисқа муддатларда ичимлик сувини етказиб бериш вазифасини ўз ичига олади. Япония гранти бунинг учун 1,85 миллион АҚШ доллари миқдорида маблағ беради. «Сирдарё ўзанини тозалаш» лойиҳасига кўра Италия томони пул ажратади. Ўзбекистоннинг коллектор-зовур тармоқлари тизими ҳолатини ўрганиш масаласи билан шуғулланувчиларни Голландия ва Япония ҳукуматлари маблағ билан таъминлайди. Бу ишни назорат қилиб туриш учун Ўзбекистон ҳукумати махсус комиссия тузган.

Орол денгизи ҳавзаси муаммолари бўйича Халқаро Кенгаш махсус грант йўли билан Орол атрофи аҳолисига ёрдам тариқасида 950 минг АҚШ доллари миқдорида маблағ, 45 та «Тез ёрдам» машинаси жўнатди. Бу ёрдамдан Қизил Ўрда, Мўйнак ва Ташовуз аҳолиси баҳраманд бўлади.

Жаҳон банки ҳам ўз йўли билан ёрдам бераётир. Ҳозирча тез ёрдам дастурига мувофиқ Орол аҳолиси учун 1 миллион АҚШ доллари миқдорида маблағ ажратди. Япониянинг траст фонди эса Ўзбекистон Республикасининг Орол бўйи аҳолисининг тоза ичимлик суви билан таъминлаш мақсадида бизнинг миллий банкимиз орқали 2 миллион АҚШ долларини жўнатди.

Оврупо Иттифоқи ва унинг TACIS дастурига қарашли «WAPMAP» лойиҳаси томонидан бераётган беғараз ёрдам ҳам диққатга сазовордир. Ҳозирга қадар Оврупо Иттифоқи жамоа бўлиб 6 миллион 800 минг АҚШ доллари миқдорида ёрдам кўрсатди.

Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин. Буни Оролнинг тақдири билан астойдил қизиқаётган ва унинг экологик ҳолатини иложи борича яхшилашга интилаётган давлатлар ва халқларнинг катта жасорати, мардлиги ва холис нияти деб баҳолаш керак.

ОРОЛ ИСТИҚБОЛИНИ ЎЙЛАБ...

Орол денгизи қуриб боришининг олдини олиш масаласи билан жуда кўп ташкилотлар, шу жумладан халқаро ташкилотлар ва фондлар, ташкилотлар, шу жумладан халқаро ташкилотлар ва фондлар, бу муаммога алоқадор мутахассислар шуғулланмоқдалар. Кўпдан-кўп режалар тузилмоқда, қизиқарли таклифлар ўртага ташланмоқда. Бир вақтлар Сибир дарёлари сувини Оролга оқизишни фараз қилганлар ҳам бўлган. Ҳозир эса Каспий денгизи сувини махсус канал орқали Оролга буришни ўйлаётганлар ҳам бор. Бу хусусда Амударё билан Сирдарё сувидан оқилона фойдаланиб, Оролга келиб тушадиган сув миқдорини оширишни, бунда ер ости сувларидан, оқава сувларидан ҳам самарали фойдаланишни таклиф қилаётган мутахассислар тўғри йўл тутмоқдалар дуб ҳисоблаш мумкин. Бу масалада, биринчидан, маҳаллий имкониятларни ва маҳаллий сув манбаларини инобатга олмоқ зарур. Иккинчидан, режалаштирилган ишлар иложи борича кимроқ маблағ сарфлаш ҳисобига бажарилишига эътиборни қаратиш керак. Энг муҳими — бу муаммони ҳал этишга даъват этилган Марказий Осиё республикаларининг имкониятларидан, шунингдек халқаро ташкилотлар ва фондлар кўрсатадиган холис ёрдам миқёсларидан келиб чиққан ҳолда иш тутиш лозим, албатта. Бу — Орол муаммосини ечишнинг энг мақбул йўли бўлса керак.

Ўзбекистон мелиораторлари таклиф қилаётган бир режа ғоятда диққатга сазовордир. Уларнинг фикрича, шаҳарларимиз тагига 30 йилдан бери «сув қуйиб» келганмиз. Энди ундан ҳар йили 10-12 куб. километр сувни йиғиб, Орол денгизига қайтариш мумкин. Бунинг учун арнасой сув омборида барча сувларни жамғарадиган ҳавза бунёд этишга тўғри келади. Биринчи босқичда 2000 йилгача Томдибулоқ ёки Мингбулоқка — Қизилқумнинг қоқ ўртасига сув узатилади. Иккинчи босқичда Томдибулоқдан ишлатилган сувлар ёпиқ канал орқали Орол денгизига узатилади. Натижада денгиз Арнасой сув омбори ҳажмига тенг миқдордаги, яъни 10-15 куб. километр сув билан таъминланади. Сув ўтадиган қувурларни эса цемент қоришмасисиз, соф қумдан ўша жойнинг ўзида (масалан, силикат ғиштда ишлаб чиқариш сингари) тайёрлаш мумкин. Канал ўзанларини эса энг янги усулда, яъни кичик зарядли ядро портлатугичларни горизонтал йўналтириш орқали барпо этиш мумкин. Бу замонавий усул фан-техниканинг энг янги ютуқларидан фойдаланган ҳолда, кам харажатлар билан ва қисқа харажатлар билан ва қисқа муддатларда бажариладиган илмий йўналишдир.

Республика ўрмон қўмитаси амалга ошираётган ибратли ишлар ҳам Орол денгизи атрофидаги экологик вазиятни яхшилашга қаратилган. Қўмитада денгизнинг қуриб қолган ҳудудларида чўл дарахтлари ва ўсимликларини экиш дастури ишлаб чиқилди ва амалга оширилмоқда. Барпо қилинаётган ўрмонзорлар, яшил бутазорлар Орол денгизи атрофидаги иқлимни яхшилашга, тупроқни мустаҳкамлашга, чанг-тўзон ҳавога кўтарилишининг олдини олишга, қум тепалар сурилишини тўхтатишга имкон бермоқда. Ўсимликлар билан қопланган майдонлар кейинчалик мол боқиладиган ям-яшил яйловларга, чорвачиликни ривожлантириш манбаига айланиши шак-шубҳасиздир.

Орол денгизи ҳақидаги гап, Орол муаммоси кун тартибидан асло тушмаслиги лозим.

Орол дарди давлатларнинг ва халқларнинг дардига айланди. Орол қисмати — инсон қисматидир. Бу ажойиб сув манбаини муносиб тарзда келгуси авлодларга етказиш ҳозир яшаб турган кишиларнинг муқаддас бурчидир.

Инсонлар! Келинглар, Орол денгизига кўплашиб янги ҳаёт бахш этайлик, унга қўлимиздан келганча ёрдам берайлик!

Қалб қўримиз ва жўшқин меҳнатимиз билан яратилажак янги Орол инсон ақл-заковатининг яна бир мўъжизаси ва ҳайратомуз тарихий обида бўлиб қолсин!

Темур ТУРСУН,
«ИШОНЧ»нинг жамоатчи мухбири,
республикада хизмат кўрсатган
маданият ходими.

Маданият хабарлари

Тошкент

АШУЛА ВА РАҚС АНСАМБЛЛАРИ СЕМИНАРИ

Республика халқ ижодиёти ва маданий-маърифий ишлар маркази кўплаб кўрик-танловлар, фестиваллар ўтказиб, халқ истеъдодларини ўз мухлисларига танитишда самарали ишларни амалга оширмоқдалар.

Куни кеча ушбу марказ ташаббуси билан «Ашула ва рақс ансамблларининг рақс ўргатувчилари семинар машғулоти» бўлиб ўтди. Республикамиз вилояти ва Қорақалпоғистон Республикасидан ташриф буюрган семинар иштирокчилари ҳафта давомида шаҳримиз концерт томошагоҳларида, «Баҳор» давлат рақс ансамбли залида, Тамарахоним уй-музейида, Абдулла Қодирий номидаги маданият институтида бўлиб, кўплаб санъаткорларнинг суҳбатидан баҳраманд бўлдилар.

Бухоро

КУЛГИ ҲАМРОҲИНГИЗ БЎЛСИН

«Баҳс» халқ театр жамоаси «Кулги ҳамроҳингиз бўлсин» деб номланган янги театрлаштирилган томошани кулгу шинавандаларига тақдим этдилар. Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Файзулла Абдуллаев саҳнага олиб чиққан дастурдан ёзувчи Саид Аҳмад, Ҳаитмат Расул, Неъмат Аминовларнинг ҳажвия, интермедия ҳангомалари ўрин олган. Дилбар Мавлонова, Каримжон Ҳолиқов, Дилфуза Сафарова, Каримжон Қўлдошев, Гуландом Жўраевалар талқинидаги турли образлар барчага манзур бўлмоқда.

Навоий

МУХЛИСЛАРГА МУНОСИБ СОВҒА

Кон-металлургия комбинатининг «Фарҳод» маданият саройи халқ театри театр мухлисларига муносиб совға - «Эрга тегиш осонми?» комедияси билан саҳнага чиқдилар. Режиссер Худойназар Аҳадов томонидан саҳналаштирилган қувноқ комедия, ёшлар ҳаёти турмуш ва қалбга яқин кишиларга бўлган муносабатлар ҳақида ҳикоя қилади. Сайёрахон Азимова, Соҳибжон Ҳасанов, Алишер Темировлар саҳнага олиб чиққан образлар мухлисларга завқ улашмоқда.

Қашқадарё

БАХШИЛАР КЎРИК-ТАНЛОВИ

Чироқчи туман Оқчава жамоа хўжалигининг Чамбил қишлоғида вилоят бахши-шоирлари ва сибизғачиларнинг кўрик-танлови бўлиб ўтди. Танловда иштирок этган бахши-шоирлар ўзбек халқ оғзаки ижодиётидан достонлар, замонавий мавзуларда яратилган янги термалар ижро этдилар. Танловда деҳқонободлик Баҳром Раҳмонов, Жовли Тангировлар, чироқчилик Одил Эргашев, Раҳимбобо Хўжақулов, Холижон момо Бекмуродовалар ғолибликни қўлга киритдилар.

С.СИРОЖИДДИНОВ.

Оромгоҳлар мавсумга шайми?

БИР КУН БЎЛСА ҲАМ...

Яна саноқли кунлардан сўнг республикамизнинг турли жойлардаги хушманзара ҳамда сўлим болалар оромгоҳларида кичкинтойларнинг шўх-шодон кулгулари эшитилиб, гавжумлашиб қолади. Болаларни ёзги соғломлаштириш мавсумини қандай ўтиши эса жойларда бу муҳим тадбирга тайёргарлик қандай ўтаётганига боғлиқдир.

Биз жойларда бу йилги мавсумга тайёргарлик ишлари қандай кетаётганлиги билан танишиш мақсадида Тошкент вилоятининг Бўстонлиқ туманида жойлашган бир неча оромгоҳларда бўлиб, тайёргарлик ишлари қандай кетаётганлиги билан танишдик. Ушбу туманнинг Янгиқўрғон қишлоғида «Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг Гагарин номидаги оромгоҳи жойлашган. Оромгоҳни айландик. Таъмирлашнинг сўнгги ишлари якунланмоқда. Йўлкалар супирилиб, тартибга келтирилмоқда.

Бир оромгоҳ бошлиғи Райимжон Йўлчиевни суҳбатга тортдик.

— Бу йилги мавсумнинг ҳар ойида оромгоҳимизда 350 талаб бола соғломлаштирилади, — дейди Райимжон Йўлчиевич, — Бунинг учун барча тадбирларни кўриб қўйдик. Бизнинг ҳудудимиз 50 гектар бўлиб, биноларни таъмирлаш ишларини бугун эрта тугатамиз. Оромгоҳни юқори малакали педагогик кадрлар билан тўлиқ таъминладдик. Озиқ-овқат масаласи ҳам ҳал бўлди. Бу борада «Чирчиқсавдо» ҳиссадорлик бирлашмаси билан шартнома тузилган. Эндиликда картошкани эса «Бозор» ҳиссадорлик жамияти етказиб беради. Ўзимизнинг ёрдамчи хўжалигимизда помидор, сабзи ва турли кўкатлар етиштирамиз.

Биз оромгоҳни айландик. Ҳақиқатан ҳам барча тайёргарлик ишлари ниҳоясига етган. Спорт майдони, клуб бинолари мавсумга шай ҳолда турибди.

Тошкент вилояти агросаноат бирлашмасининг Ўртаовул ҳиссадорлик жамиятига қарашли «Наргиз» болалар соғломлаштириш оромгоҳида эса тайёргарлик ишлари бирмунча кечиккан. Шу жумладан оромгоҳ ҳудудидаги баланд ўсган ўт-ўланлар ҳалигача ўриб олинмаган. Йўлкалардаги ахлатлар эса ҳалигача олиб кетилмаган. Хўжалик мудири Шорайимовнинг айтишича ўт-ўланларни 1 июндан ўришга киришилар эмиш. Ахир бу муддатгача оромгоҳда барча ишлар бажарилган бўлиши керак. Вақт эса кутиб турмайдику. Халқимизда ҳар ишнинг бир кун бўлса ҳам олдин битгани яхши деган нақли бор. Шунинг учун ҳам оромгоҳларни мавсумга тайёрлашда ишни бўшаштирмаслигимиз керак. Чунки келажагимиз бўлмиш болаларнинг ўз вақтида соғлиқларини тиклаб олишлари кўп жиҳатдан ушбу муҳим тадбирга боғлиқдир.

Н. РАФИҚОВ.

Солиқчига-синчковлик одат

«БОЗОР ОЧИШ БИЗГА ГАПМАС»...

Қумқўрғон туманидаги С.Бойматов номли жамоа хўжалигида бозор очилганини эл эшитиб кўришга ошиқди. Кўриб, бинойидек бозор бўлибди, дейишди. Олувчи ҳам, сотувчи ҳам унга ўрганди. Бу албатта, яхши. Бироқ... Бозор бошлиғи Ш.Тураев ҳам «тушумлар назоратчилар билгунча чўнтагимда тура қолсин»га ўрганди. Бозорнинг қоғозини ҳам сал тўғирлаб қўяй демади.

Оқибати не бўлди? Иши прокуратурада, текширилмоқда.

«СЕН УРМАСАНГ, МЕН УРМАСАМ...»

Термиздаги «Жайҳун» ҳиссадорлик жамиятининг 4-сон дўкони сотувчиси Х.Отамуродов ва «Боққоллик» ҳиссадорлик жамиятига қарашли 17-дўкон сотувчиси Ш.Ашурова олтинсойлик С.Аҳатов, С.Йўлдошев каби ўзларидан тажрибалироқ уриб қоларлар ўйлаб топган ва мерос қолдирган юқоридаги қўлбола мақолни бир-икки бор қўллаб кўришди. Кўнгилдан кечиши, айтилиши ва шеваси ҳам ёқиб қолди, шекиллик -тез-тез қайтарадиган бўлиб қолишди.

Шу қайтаришларнинг бири устидан солиқчилар чиқиб қолса бўладими! Бу қўлбола мақолни улар бошқаларга ўргатиб улгуришдими-йўқми - бу кейинги текширувларда аён бўлади. Ҳозирча эса қаҳрамонларимизнинг иши прокуратурага оширилди ва текширувлар олиб борилмоқда.

ҚАЛБАКИ ТАДБИРКОР

Олтинсойлик Қарши Суюновни шайтон йўлдан урди. Кўзига келадиган фойданинг олдида қўлга тушиб қолса оладиган жазоси чивинча кўринмай қолди. Эй, борсин деди-ю, тадбиркорлик ҳуқуқини берувчи қайд гувоҳномани қалбакилаштирди. Бироқ, қалбаки ҳужжатнинг буёғи ҳам қуримай солиқчилар қўлига тушди. Қ.Суюновга нисбатан туман прокуратураси Ўзбекистон Республикаси Жиноят Кодексининг 228-моддасига кўра жиноий иш қўзғатди.

Айтинг, айтинг, бу бошқаларга ҳам сабоқ бўлсин.

И. ЎСАРОВ,
Давлат солиқ қўмитаси
Матбуот хизмати ходими.

Мамлакатлар, одамлар, одатлар

ТЕЖАМКОРЛИК

Немис характеридаги бу фазилатни шахсан ўзим бир неча немис оиласи тимсолида жуда кўп кузатганман. Улар бир тийинни ҳам беҳудага сарфламайдилар. Бир-икки бекатли масофага овора бўлиб транспортга чиқиб ҳам ўтиришмайди. Айниқса, бир томчи сувни увол қилмай, ниҳоятда тежамкорлик билан фойдаланишларини кўриб, жуда қойил қолганман.

Юз-қўлларини ювганда немислар жўмракни очиб, бир томчи сувни беҳудага оқизиб қўймайдилар: аввал раковина тешигини беркитиб, сув тўлатиб олгач, кейин ювинадилар. «Электрни ҳам, сувни ҳам увол қилиб бўлмайди-да! Ўзларингиз нонни ушоғини ҳам увол қилмайсизлар-ку! Ахир, ўша тежалган тийинларга нон беради-ку!!!» дейишади насиҳатомуз оҳангда.

ХОТИРЖАМЛИК

Юриш-туришда яққол кўзга ташланадиган ҳатти-ҳаракатларнинг ғоят эркин, сокинлиги сиртдан қараганда ҳам аниқ сезилиб турадиган хотиржамлик ҳислати асосан немис фуқароларига хос - улар шу жиҳатлари билан биздаги баъзи ҳовлиқмалардан кескин фарқ қиладилар.

Бундай зўр кайфият, ўзини эркин ҳис этиш ва бемалол тутиш фақат немисларгагина хос дейиш ҳам нотўғри бўлса керак. Ҳарқалай, бундай экан, озод табиатли, хотиржам қиёфали инсоний ҳолат - кишининг фикр-ўйлари, ирода ва саъй-ҳаракатлари чегаралаб қўйилмаган мамлакатлар фуқароларига ҳам хос фазилатлардандир.

Немисларни бекаму-кўст, улар камчиликлардан бутқул ҳоли деб ҳам бўлмайди. Юксак маданиятга эришган бўлишларига қарамай, улар ҳар доим сон жиҳатдан камчил миллатлар билан ҳурматни жойига қўйиб муомала қилишмайди.

Масалан, улар остфризлар - шимолий денгиз оролларида яшайдиган одамларни ўзларича «аския» қилиб, ҳузурланишни ёқтиришади. Масалан, «Биласанми, остфриз душанба куни ишга нега юзи тимдаланган ҳолда келди?» - деб сўрайди бир немис иккинчисидан.

- «Билмай ўлибманми! У якшанба куни овқатланганда пичоқ билан санчқи ишлатганда!

Миртортуқ МИРАБДУЛЛОҲ ўғли.

ХАТЛАР — ҲАЁТ ОЙНАСИ

Муштарий...

...хабар беради.

ЖИЗЗАХ МИХЛАРИ

«Жиззахулгуржибиржасавдо» ҳиссадорлик компанияси қошида кичик мих заводи иш бошлади. Завод жамоаси истеъмолчилар учун 40, 120, 180 миллиметр ўлчамли михларни ишлаб чиқаришмоқда. Завод бир кунда 30 тоннагача маҳсулот бериш қувватига эга.

Бугун туман ва шаҳар савдо расталарида Жиззах михлари сотилмоқда.

А. Жўлбек.

...танқид қилади.

ПУЛ НЕГА ЕТМАЙДИ?

Қашқадарё вилояти Усмон Юсупов туманининг 22-совхозидаги нафақахўрлармиз. Бизлар пенсия пулимизни ўз вақтида ололмаймиз. Алоқачи Избосарова пул олиб келгач, 10, 12 сўзи ўтадиган пнсионерларга пулни беради-да, пул қолмади, деб юраверади. Бизлар пулсиз қолиб кетаверамиз. Бу билан ҳеч кимнинг иши ҳам йўқ. Ҳозиргача февраль ойининг пулини ҳам олганимиз йўқ. Пул келса ҳаммага бир хил берсинда. Нима баъзиларга пенсия пули юборилса, баъзиларга юборилмайми? Бизларнинг ҳам оиламиз, бола-чақаларимиз бор-ку !

О. МАРДОНОВА, Ш. РАҲИМОВА, К. ШОНАЗАРОВА, Л. ФАЙЗУЛЛАЕВА, А. ТЕМИРОВА, Қашқадарё вилояти, У. Юсупов тумани 22-совхоз.

... таклиф этади.

ДАРСЛИК НЕГА ЙИРТИЛДИ?

Мактабларда сўнгги қўнғироқ чалинди. Энди ўқувчилар ёзги таътилларга чиқиб кетишади. Аммо айни кунларда улар дарсликларини мактаб кутубхоналарига топшириш билан оворалар. Мазкур китобларнинг кўплари йиртилган, ямалган. Йил давомида ўқиладиган, такрор-такрор очилиб-ёпиладиган дарсликларнинг муқовалари ниҳоятда юпқа қоғоздан ишланганлиги уларни йиртилмай, букланмай сақланишига монелик қилмоқда.

Китоб билим хазинаси, деб эъзозлаб кейинги йил фойдаланиши учун укаларимизга қолдирилаётган бугунги дарсликларимизни қанча авайлаб-асрасак ҳам йиртилиб, букланиб қолиш ҳолларининг олдини олишнинг иложи бўлмаяпти. Кўп йиллар фойдаланиш учун чиқарилаётган дарсликларнинг муқовасини қоғоздан ишласа бўлмас эканми?

И. ИМОМХЎЖАЕВ

...мулоҳаза киритади.

ДАСТУРХОН АТРОФИДАГИ «ЖАНГ»

Мустақиллик, эркинлик. Ҳа, озодликдан юксак бахт, улуғ толе баланд саодат борми? Йўқ, Мустақиллик туфайли миллий урф-одатларимизга кенг йўл очилди. Инсонийликка, имонликка, меҳр-шафқат ва мардликка, жасоратга даъват этувчи удумларимиз халқимизга қайтди. Шу боис тўю томошаларимиз янада қизиқарли ва мазмунли бўлиб қолди.

Наврўз байрамини зўр шоду-ҳуррамлик билан ўтказаяпмиз.

Бироқ, байрам дастурхони атрофида совуқ ўйинлар, таэквандо, каратэ мусобқалари, хўроз, ит, бедана уриштиришлар ўтказилиши кишини ўйга толдиради. Дастурхон - улуғ ва хосиятли. Жуда кўплар кўмагида тўкин этилган дастурхон атрофидаги «жанг» бўлиши ақлга сиғмайдиган нарса деб биламан. Нозик табиатли одамлар, отахону онахонлар ҳомиладору аёллар ва айниқса, болаларга ёмон таъсир қилади. Бу ҳайвонга озор беришдан лаззатланган, ундан баҳра олган ёшлардан нимани ҳам кутишимиз мумкин?! Тўғри, ботирлик, жасурлик ёшларга керак. Аммо қийнаш ҳисобига бўлмаслиги лозим.

Менимча, совуқ ўйинларни, ит, хўроз ва бедана уриштиришни панада ўтказган маъқул. Лекин ҳеч қачон дастурхон атрофида, гўдаклар рўпарасида бундай «жанг» ни ўтказмаслик керак.

Сиз нима дейсиз, газетхон!

М. МУРОДОВ, Олимкент шаҳри.

Ҳақ қарор топқуси

ЭГИЛГАН ДАРАХТГА СУЯНСАНГ АГАР...

Қозонга яқинлашсанг, қораси юқар, ёмонга яқинлашсанг балоси юқар. Ўн етти ёшли Баҳодир Турдалиев гиёҳванд Каримжон Деҳқонбоевга дуч келдию, унинг тўрига илиниб, чиқиб кетолмайдиган даражада ўралашиб қолди. Аслида Деҳқонбоев Баҳодирга ўхшаган югурдак дастёрни излаб юрган эди.

Гапнинг қисқаси, К.Деҳқонбоев аввал йигитчага чекишни ўргатди. Оддий папирос ёки сигарета эмас, балки гиёҳванд моддадан иборат эди бу чекиш. Кейинчалик улар қалин «дўст» ва улфат бўлиб қолдилар. Оқибатда ёш Баҳодир пихини ёрган гиёҳванднинг ҳар қандан топшириғини бажарадиган шахсга айланди, қолди.

«Устоз» ва «шогирд» анча одамни наша, марихуана сингари оғу билан таъминлаб, улари одамгарчиликдан чиқаришга, оилаларига оғир иқтисодий зарар келтиришга ҳам улгурдилар. Улар топиб келиб, катта пулга сотаётган заҳарли моддалар ҳечкимга фойда келтиргани йўқ. Аксинча, гўдакларнинг, оналарнинг, оталарнинг ризқига чанг солди, холос.

Милиция ходимлари Ширин Шаҳрида яшовчи Каримжон Деҳқонбоевнинг қадам босишларини кузата бошладилар. Ниҳоят, 1995 йил 6 декабрда бу туллак гиёҳванд қопқонга илинди. Унинг муғомбирлиги ҳам иш бермади. Деҳқонбоев гиёҳванд моддаларни аллақаерлардан топиб келиб, сотиш учун сақлар, ўзи ҳам истеъмол қилар эди. Харидор топиш ва сотишни эса Турдалиев зиммасига юклаганди.

Ўша 6 декабрда харидор қидириб юрган Баҳодирга уч киши учрашиб, нашами, қорадорими, ишқилиб бош оғриғини тузатадиган нарса топишга ёрдам беришини илтимос қилдилар. Баҳодир рози бўлди ва Деҳқонбоевнинг уйига бориб, воқеани сўзлаб берди. Пул дардида юрган кекса туллак шошиб қолди ва Баҳодирга марихуанадан намуна бериб, бир халтачадагиси 150 сўм туришини тайинлади.

— Маъқул, — деди Раҳим Орипов, — Манови 750 сўмни олгинда беш халтачасини олиб кел.

Кейинги ишни газетхон ҳам тушуна бошлагандир. Баҳодирни тегишли жойга олиб боришди. Шу куннинг ўзида Деҳқонбоевнинг уйи ҳам тинтув қилинди. Унинг уйидан 27,4 грамм марихуана топилди. Турдиалиевга сотиш учун берилгани эса 19,2(5 халтада) грамм экан. Жаъми 46,6 грамм заҳарли модда далил сифатида олинди.

Ёш гиёҳванд бўлган Баҳодир Турдиалиев аллақачон марихуанадан нашага ҳам ўтган экан. Унинг уйидан, электр счётчиги орқасидан 1,2 грамм наша ҳам топилди.

46,6 ва 1,2 грамм модда. Бундай қараганда кўп эмас, озгина. Аммо шу озгина оғу аввало пулга чақилса, бир неча минг сўм туради. Бундан ҳам ёмони унинг одамларнинг миясини айнитиши, ақлини олиб, жиноятта етаклашидир. Гиёҳвандликка ўрганган одам уни сотиб олиш учун катта миқдорда пулга эга бўлиши керак. Хўш, бу пулни қаердан олади? Ҳамма ҳам бадавлат бўлавермайди, ахир. Демак, гиёҳвандлик оқибатда кишини қонунни бузишга, ўғирликка, оғир жиноятта олиб боради.

Юқоридаги жиноят ҳатти-ҳаракати учун Каримжон Деҳқонбоев ўн бир йилга озодликдан маҳрум қилиниб, мол-мулки мусодара этилди. У жазони қаттиқ режимли аҳлоқ тузатиш колониясида ўтайди.Баҳодир Турдиалиевга эса 6 йил қамоқ жазоси берилди. Унга тегишли мол-мулк ҳам мусодара этилди. Бу йигит Ширин шаҳридаги кинотеатрда киномеханик бўлиб ишлаб юрганди. Ўз ақли билан иш юритмаслиги оқибатида «қора қозон»га яқинлашиб, гиёҳвандга ва жиноятчига айланди. Агар уни қамоқ тузатса, кўзини очса, майлия.

Ҳаётда Баҳодирга ўхшаганлар учраб турибди. Бизни Деҳқонбоевга ўхшаганлардан ҳам Турдиалиев сингариларнинг тақдири ташвишга солади. Чунки улар ёш новда, келажак шуларники. Шундай бўлган, бундай ёшларни авайлаш, уларни ёмон шахслар таъсиридан асраш лозим. Халқимизда яхши бир мақол бор: «Эгилган дарахтга суянсанг агар, у дарахт сени ҳам ўзидек эгар». Ҳеч бир ёш эгри «дарахт»га суянмасин, ҳатто унга яқинлашмасин. Бироқ, бу осон иш эмас. Маҳаллаларда, мактабларда, дорилфунунларда жиддий ишлар, суҳбатлар олиб боришга, бу суҳбатларда гиёҳвандлик оқибатида топилган, дўстлардан, ҳатто одамгарчиликдан жудо бўлиб, узоқ муддатта қамалган, бу қилмиши билан ота-онасини, болаларини, қариндош-уруғларини тубсиз азобда қолдирган кимсалар мисол келтирилиши лозим.

Шу мақсадда суд залидан ёзиб олинган видеолентадарни, гиёҳвандлик оқибатида жиноят қилиб, энди афсус чекаётган кишиларнинг дил изтиробларини кўрсатиш ва эшиттириш яхши самара беради.

Кўпинча ота-оналар ўғил-қизлари қаерда юрганликлари, кимлар билан ҳамсуҳбат эканликлари билан қизиқмайдилар. Кейинчалик эса, «билмай қолибмиз» деб кўз ёши тўкадилар. Шундай аҳвол рўй бермаслиги учун ҳамиша ҳушёр бўлайлик. Болаларимизни ёмонлар таъсиридан асрайлик.

Собиржон ТУКУШЕВ, Вилоят судининг ҳакями. Саминжон СУЛТОНОВ.

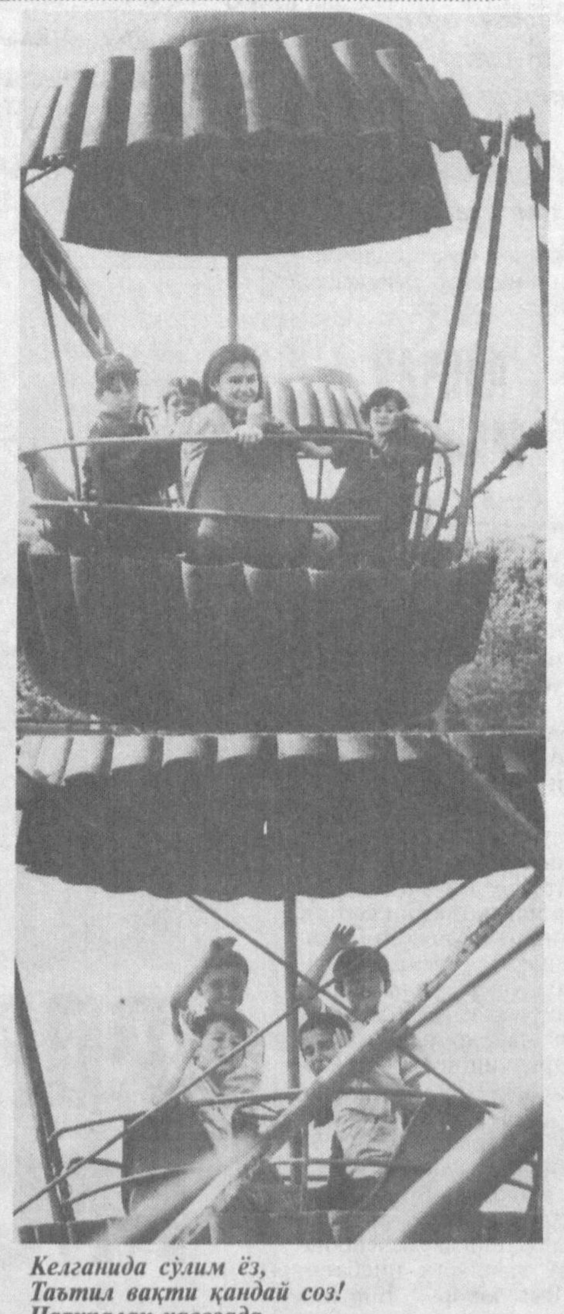

Келганида сўлим ёз,
Таътил вақти қандай соз!
Чархпалак-ҳавозада,
Учиш- роса мазза-да!

Т.НОРҚУЛОВ олган сурат.

Акс-садо

ҲАЁТ САБОҚЛАРИ

Мен «Ишонч» рўзномасининг шу йил 30 апрель сонида эълон қилинган «Жиззакилик» ёки Олтинкўл туманида хаққоний танқидга нотўғри муносабат хусусида» сарлавҳа остида берилган мақолани бир неча бор ўқиб чиқдим. Жуда кўп ўй ва мушоҳада мени қўлимга қалам олишга мажбур этди. Нега деганда ҳаётда омилкорлик, демократия дейилсаю, амалда ҳаққоний танқид қилган муаллиф ташвишда қолса ёки аниқроғи таъқиб остида қолса, маънавий изтироб чексa бунга виждонли киши бефарқ қарай олмайди.

Муаллиф Замира Рўзиева «Ишонч» рўзномасининг шу йил 10 январь сонида «Устозлар иззатда...ми?» сарлавҳа остидаги эълон қилинган мақоласида Андижон вилояти, Олтинкўл туманида халқ маориф ходимлари ойлик маошларини 3-4 ойлаб олмаётгани сабабли ҳаққоний танқид қилган. Муаллиф Замира Рўзиева камчиликларни матбуот саҳифасига олиб чиққани учун муаллифга халқ маорифи ходимлари миннатдорчилик билдириши керак эди. Лекин афсуски, бунинг акси бўлган. Раҳмат ўрнига таъқиб остида қолган.

Олтинкўл тумани халқ таълими бўлимининг мудири Маҳкам Солиев муаллифни аёл киши бўлишига қарамай ҳақоратлаб, юзига муштлаганини асло оқлаб бўлмайди. Туман педагогларининг бош саркорида аҳлоқ одоб намунаси бўлмас экан, ёш авлодда аҳлоқ-одоб тарбияси шаклланиши асло мумкин эмас.

Президентимиз ҳамма соҳада қонун устиров бўлиши керак, деганлар. Лекин ҳамма жойда ҳам амалда қонун устиворлигига тўла амал қилиняптими? Ахир мансабдор шахс ҳам, оддий фуқаро ҳам қонун олдида баробар-ку! Бу мақолани барча рўзномалар ўз саҳифаларида эълон қилишлари, ўзларининг кенгайтирилган анжуманларида муҳокама қилишлари керак. Чунки танқид қилган киши қаршиликларга учрар экан, ҳеч ким танқидий чиқиш қилишга журъат эта олмайди.

Бундай таъқиблар менинг бошимга ҳам тушган. Бу борада яхши сабоқ олганман. Шунинг учун ҳам бор гапни ёзгани учун калтак еган мухбирнинг руҳий азобини яхши ҳис қиляпман. Лекин барибир, имоним комилки, ҳақ жойида қарор топади!

Х.ОМОНОВ, жамоатчи мухбир.

МУНАЖЖИМ ТАЪБИРИ: САЛОМАТЛИГИНГИЗНИ АСРАНГ

1996 йил 11-18 июнь кунлари учун

11 июнь-23 ой куни, кишиларнинг ҳис-ҳаяжон туйғулари ўта нозиклашган бўлади, шунинг учун тушкунликка тушмай, фойдали ишлар билан шуғулланиб, мусиқа тинглашингизни тавсия қиламиз. Ўз ҳатти-ҳаракатларингизни кузатиб борадиган бўлсангиз, ғам-ташвиш ёки қувончли воқеага муносабат билдирар экансиз, инсон кайфиятининг ўта ўзгарувчан эканлигига амин бўласиз. Қувонч туйғуси ғам-ғусса ҳисси билан жуда тез, бамисоли тўлқиндек алмашинади. Шундай экан, инсон иродасининг мустақиллиги қаерда қолди дейишингиз мумкин? Бу жуда чуқур мулоҳазага молик тушунчадир. Яъни, ҳис-ҳаяжон ўткинчидир, этик-эстетик фазилатларимиз эса бизни ҳеч қачон тарк этмайди.

12 июндан 14 июнгача бўлган даврда томоқ ва барча эндокрин тизимига эҳтиёт бўлиш лозим. Бу даврда бўйин ва томоқ операцияларини қилиш мутлақо мумкин эмас. Озиқ-овқат маҳсулотларига ўта сезгир бўлиб қоласиз. Шунинг учун истеъмол қилинаётган таом сифатига эътибор бериб боришингиз керак бўлади. Ўзингизни парҳез овқатлар билан чегаралаб қўйишингиз ҳам ярамайди. Шу кунларда жинсий органларда операциялар қилиш мақсадга мувофиқ бўлади. 11 дан 12 июнга қадар бўлган вақт ичида бутун оғирлик буйрак ва чиқарув органларига тушади. Шунинг учун ҳар қандай суюқликни истеъмол қилиш миқдорини камайтириш лозим. Бундан ташқари бу кунларда юрак хасталиклари ҳам содир бўлиши мумкин.

14 июнь оқшомидан 15 июнь эрталабгача жигар, 15 дан 16 июнгача ўпка билан муаммолар бўлиши мумкин. 15 июнь куни 10 дан 12 гача буйрак, томоқ, бўйиннинг кучсизланиши кузатилади.

17 июндан 18 июнгача бўлган вақт ичида ошқозонга ҳушёр бўлиш лозим бўлади. Кислоталилик кундузги таваллуд топганларда кўпайса, кечаси туғилганларда эса камаяди. Ошқозонни операция қилиш, биоэнергетик даволашининг барча турлари қатъиян ман қилинади, спиртли ичимликлар истеъмол қилиш, кимёвий препаратлардан фойдаланиш таъқиқланади. 17 июндан 18 июнга ўтар кечаси (туннинг кеч соатларида) жигар, ўт пуфаги, суяклар, орқа мия, ошқозон касалликлари кучайиши мумкин. Шундай касалликларга осон чалинувчилар ўзларини эҳтиёт қилишлари тавсия этилади.

Саховатли бўлинг

МУРУВВАТ КЎРСАТИНГ, ЖАНОБЛАР!

Биз Жамолиддин тўғрисида эшитиб, у яшаётган Беруний шаҳрига йўл олдик. Бу кўҳна шаҳарнинг «8-Март» кўчаси, 5-хонадонига етиб келганимизда Жамолиддин бизни маъюс, аммо самимий бир жилмайиш билан қарши олди. Уни фожиали фалокат тўшакка михлаганига кўп йиллар бўлган...

Жамолиддин 3-синфда ўқиб юрган пайтдаёқ спортнинг миллий кураш турига қизиқди. Ёши улғайгач, туманда ўтказилган ёшлар ва ўсмирлар ўртасида мусобақалрга қатнашиб, не-не йигитларнинг курагини ерга теккизмади, дейсиз. У икки йил мобайнида туман миқёсида ёшлар ва ўсмирлар ўртасидаги мусобақаларга қатнашиб, не-не йигитларнинг курагини ерга теккизмади, дейсиз. У икки йил мобайнида туман миқёсида ёшлар ва ўсмирлар ўртасида ўтказилган мусобақаларнинг мутлоқ ғолиби бўлди. Бу илк ютуқлар ҳали ёш Жамолиддинни спорт шоҳсупасининг юқори поғоналарига кўтарилишидаги ноёб қобилиятидан дарак эди. Тақдир бошқача бўлиб чиқди. Кутилмаганда юз берган бахтсиз ҳодиса уни тўшакка михлади, қўйди.

... Ўша куни ҳам Жамолиддин одатдагидек туман миқёсидаги ёшлар ва ўсмирлар ўртасидаги мусобақада рақиби билан кураш тушаётган эди. Пайт пойлаб ўз рақибини устидан энди ошириб ташламоқчи бўлганида бўйни тортилиб кетгандай бўлди. Кўз олди қоронғилашиб, ўзини тута олмай ерга йиқилди... Шундан сўнг туман шифохонасига, Нукус шаҳридаги Марказий шифохоналарга ётқизилди. Дард жуда оғир эди. Жамоллидиннинг онаси Зуҳра опа бунга чидай олмади. Уни даволатиш учун Москвага олиб борди. Бу ерда уни операция қилишди. Маълум бўлишича тўрт-беш бўйин томирлари қаттиқ шикастланиб, бўйин умуртқаси ва орқа мияси қаттиқ жароҳатланган экан. Натижада орқа мия функциясини йўқотган экан. Жамолиддин ўз оиласи билан Сочи, Тошкент, Кавказ, Болтиқ бўйи шаҳарларидаги шифохоналарда дардига шифо излади. Лекин наф кўрмади. Яна Москва сари йўл олди. Уни иккинчи маротаба операция қилишди, фойдаси бўлмади. Мутахассис шифокорлар: «Қўлимиздан келган тадбирларни қилиб кўрдик, бу ёғига ожизмиз», дейишди. АҚШ га бориб даволатишни маслаҳат беришди.

Бу йил Жамолиддин ўзининг 25 ёшини қаршилаётир. Ачинарлиси шундаки, йигит шол бўлиб, етти йилдирки, тўшакка михланиб қолган. Орзулари эса кўп унинг. Орзуларининг сўнишига ишонмайди. Ҳали яна насиб этса йигитлар билан кураш тушиш ниятида. Фақат у энди АҚШ га бориб даволанишни орзу қилади. Ҳозирги шароитда АҚШга бориб даволанишнинг ўзи бўлмаслиги маълум. Ёш полвоннинг оиласи бундай ҳаражатларни қоплай олмайди. «Соғлом авлод учун», «Қизил ярим ой» каби жамғарма раҳбарлари, туман спорт қўмитаси, Ёшлар Иттифоқи қўмитаси, Соғлиқни сақлаш ходимлари наҳотки, Жамолиддиндек эр йигитларнинг Америкага бориб даволаниб келишларига ёрдам қўлини чўза олмасалар? Бирор бир ташкилот ёки муассаса ҳомийлик қила олмаса? Энг ачинарлиси ҳам мана шунда. Балки улар бундан хабарсиздир, дерсиз. Йўқ, ундай эмас. Жамолиддин фожиаси тўғрисида туман газетаси «Халқ минбари»да батафсил ёзилган, ҳаттоки, туман «Пахта банк» бўлими унинг учун махсус ҳисоб рақами ҳам очган. Аммо бирор натижа чиқмади. Бу инсон тақдирига, унинг келажагига бефарқлик эмасми? Маҳаллий раҳбарлар Жамолиддиннинг етти йилдан буён оғир хасталик исканжасида эзилаётганини билишмайдими? Нега ўз вақтида дарднинг олдини олишга ёрдам берилмади? Бу саволимизга мутасадди раҳбарлар қандай жавоб қайтарар экан? Президентимизнинг спортни ривожлантириш, унинг мавқеини янада ошириш борасида бир қатор фармонлари жорий этилди. Шуларни ҳисобга олиб, ижобий натижалар бўлишига ишонсак бўладими? Ёки улар ҳам қоғозларда қолиб кетади-ми?

Азиз юртдошлар! Саховатпеша жаноблар! Республикамизнинг турли шаҳар ва туманларида истиқомат қилаётган нияти холис фидойи инсонлар! Агар мумкин бўлса, сизлар ҳам кўнглингиздан чиққан ёрдамингизни Жамолиддиндан аямасангиз. Унинг оёққа туриб кетишига баҳоли қудрат ҳиссангизни қўшсангиз, деган умидда сизларга мурожаат қилмоқдаман. Саховатингизни қуйидаги ҳисоб-счётига ўтказишингиз мумкин:

Қорақалпоғистон Республикаси, Беруний тумани, «Пахта банк»и, ҳисоб рақами 000704001. Беруний САК «Пахта банк» код 173501415, Маткаримов Жамолиддин Насруллаевич.

Икром ХОЛМУРОДОВ.

Бир хат изидан

СЎНГГИ МУДДАТ БЕЛГИЛАНДИ

Комиссия аъзолари тубдан таъмирлаш талаб этилган 12 ва 45 «Б» рақамли уйларнинг ҳар бир йўлаги, хонадони, ер тўласини синчиклаб кўздан кечириб чиқишди. Биноларнинг қурилганига ўттиз уч йил бўлибди. Сув қувурларидан тортиб томга ёпилган туникагача чириб бўлган, деб «Тошкентуйлойиха» институти ҳужжатларида тўғри ёзилибди. Ҳатто эшик-деразаларни ҳам алмаштириш керак.

Таъмирлаш ишлари бошланганида истиқомат қилувчилар ўзларида йўқ хурсанд бўлишди. Энди томдан чакка ўтмайди, сув қувурлари беҳосдан ёрилиб кетмайди, эшик-деразалардан совуқ ғуриллаб кирмайди.

Таъмирловчилар олти ой давомида убу ишларни бажарган бўлишди. Кейин бирдан темир қувурлар ва қурилиш ашёларини олиб ғойиб бўлишди. 12-уй қўмитаси раиси Тамара Михайловна Киселева таъмирловчиларни излаб бормаган жойи, кирмаган эшиги қолмади. Уларни тополмагач, воқеадан Чилонзор тумани коммунал фойдаланиш бошқармаси бошлиғи Х. Холмуродовни хабардор қилди.

Шундан сўнг таъмирловчиларнинг бир қисми яна қайтиб сув қувурларини алмаштиришни давом эттирди. «Тошкентуйлойиха» институти мутахассислари иситиш тизимини ҳам тўла алмаштириш керак, деган хулосани беришган эди. Лекин, Чилонзор туманидаги 2-таъмирлаш — қурилиш бошқармаси усталари сув қувурларининг учдан бир қисмини алмаштиришди-да ҳайр-маъзурни яна насия қилиб бошқа объектга ўтиб кетишди. Ер тўлаларга оқиб ётган иссиқ сув оқканича қолаверди, пастдан урган захга деворлар нурайверди.

Тамара Михайловна яна идорама-идора юришни бошлади. Лекин Чилонзор тумани коммунал фойдаланиш бошқармаси бошлиғи Х. Холмуродов ҳам, 2-таъмирлаш-қурилиш бошқармаси бошлиғи З. Нуриддинов ҳам 107 — АПЭС директори Г. Ивонин ҳам уй қўмитаси раисининг шикоятини назарга илишмади. Ҳаммаларининг унга жавоби битта бўлди:

— Чилонзор тумани 7-мавзедаги 12 ва 45 «Б» — уйлар тубдан таъмирлаб бўлинди. Ҳужжатлар имзоланиб, ишлар ёпилди. Шикоят қилиб қаерга борсангиз бораверинг, фақат бизнинг кўзимизга кўринманг.

Бундай дағдағадан Тамара Михайловнанинг кўнгли чил-чил бўлди. Наҳотки бажарилмаган ишларни ҳам бажарилди деб мўмай пулларни жиғилдонларига урган кўзбўямачиларнинг танобини тортиб қўядиган ташкилот бўлмаса?!

У жаҳл устида шикоят хати ёзди-да қўни-қўшниларга ўқиб берди. Хатда бор гапларнинг ҳаммаси оширмай-туширмай ёзилган эди. Шу боисдан ҳам 31 қўшни унга имзо чекиб, текшириш ва чора кўриш учун Давлат солиқ қўмитасига юборишди.

Қўмита ходимлари шикоят хатига имзо чеккан кишилар билан учрашиб, билдирилган даъволарни бирма-бир текшириб чиқдилар. Ҳақиқатдан ҳам шикоятчиларнинг куйиб-пишиб ёзишганича бор экан. Шундан кейин махсус комиссия тузилиб таъмирлаш ишларига кетган сарф харажатларни чуқурроқ ўрганишга киришилди.

Комиссия таркибида республика коммунал хизмат вазирлиги вакили А. Мавлонов, Тошкент шаҳар хокимлиги худудий коммунал-фойдаланиш бирлашмаси бош директори муовини Ғ. Норматов, 2-қурилиш-таъмирлаш бошқармаси вакили Р. Ақилбоева ва уйни таъмирлаш ишларига жалб этилган ташкилотларнинг раҳбарлари бор эди. Улар иштирокида қўшиб ёзишларга йўл қўйган, қурилиш ашёлари ва пул маблағларини асоссиз ҳисобдан чиқарган кишилар қаттиқ муҳокама этилди. Комиссия мажлисида таъмирлаш ишига дахлдор бўлган ҳар бир ташкилот раҳбари зиммасига аниқ вазифалар юкланди. Улар 1 июлгача чала қолган ишларни ниҳоясига етказиб, Чилонзор тумани 7-мавзесидаги 12 ва 45 «Б»-уйларни эгаларига нуқсонсиз топширишга сўз бердилар. Бу белгиланган сўнгги муддат эди. Таъмирлаш ишларнинг бориши солиқчилар назоратига олинди. Бу ҳақда шикоятчиларга маълум қилинди.

Жасур НОСИРОВ, Давлат солиқ қўмитаси Матбуот хизмати раҳбари

SPORT

ДАСТЛАБКИ НАТИЖАЛАР

Лондонда Европа футбол чемпионатининг байроғи кўтарилди.

Чемпионатнинг тантанали очилиш маросими катта байрамга айланди. 80 минг томошабинга мўлжалланган улкан ўйингоҳда олқишлар янгради. Дастлабки учрашув эса Англия-Швейцария терма жамоалари ўртасида ўтказилди. Учрашувнинг биринчи қисмида майдон эгалари устун келиб, ҳисобни очишга муваффақ бўлишди. Танаффусдан кейин ташаббус Швейцария футболчиларига ўтди. Қандай бўлмасин 1:0 ҳисобини ушлаб қолишга ҳаракат қилган Англия ўйинчилари хатога йўл қўйишди. 11 метрли жарима тўпи белгиланди. Ҳисоб 1:1 бўлди.

Яна икки учрашув ҳам шу ҳисобда якунланди. жумладан, Испания-Болгария, Дания-Португалия жамоалари ўйинида дарвозаларга битталан тўп урилди. Германия футболчилари мухлисларини қувонтиришди. Улар Чехия терма жамоаси дарвозасига иккита жавобсиз тўп киритдилар. Бугун иккита учрашув бўлади: Италия-Россия, Туркия-Хорватия, Чорак финалга чиқиш учун кураш эса тобора кескин тус олаверади...

«НАВБАҲОР» ИЛДАМЛАМОҚДА

Мамлакат футбол чемпионатининг 9-тур ўйинлари наманганликларга омад келтирди.

«Навбаҳор» футболчилари «Нефтчи» жамоасини қабул қилиб, дарвозага битта тўп киритиш билан ғалаба қозонишди. «Навбаҳор» 23 та очко билан пешқадам бўлиб олди. Самарқанд динамочилари майдонида 3:1 ҳисобида ғалаба қозонган МХСК футболчилари очколарини 22 тага етказишди. «Нурафшон», «Нефтчи» жамоалари 19 та очко билан учинчи ва тўртинчи ўринларда боришмоқда. «Трактор» ҳисобида 16 та очко тўплаган.«Пахтакор» билан «Наврўз» очколари 15 тадан бўлди.

Мирзо АНВАР.

Эълон

Олмон тилидан ўзбек, рус тилларига, ўзбек тилидан рус, олмон тилларига, рус тилидан олмон, ўзбек тилларига матнлар, ҳужжатлар, бадиий, техник ва махсус адабиётларни тез ҳамда сифатли таржима қиламиз. Шунингдек, тилмочлик хизматини ҳам таклиф этамиз. Мурожаат учун телефон: 56-82-79.

Ўзингизни билинг!

ХАРИД ҚИЛИШНИ БИЛАСИЗМИ?

Дўконга ҳамма ҳам боради. Бировлар у ерда ҳеч иккиланмай, кўнгиллари тусаган нарсани харид қилишади. Бошқалар эса маош кейинги маошгача етишини ўйлаб, қисиниб-қимтиниб нарса олади. Хўш маошни маошга улаш қўлингиздан келадими ёки бир-икки ҳафтадан кейин «расамад»ини билмай, пулингизни сарфлаб қўйиб, афсусланиб ўтирасизми? Қуйидаги синов-сўровлар тежамли харид ёрдам беради деган умиддамиз.

1. Буюм ёки маҳсулотни танлаганингизда сиз учун муҳими:
— нархи — 3
— ташқи кўриниши — 1
— реклама — 2
— танишлар маслаҳати — 4

2. Бозор ёки дўконга қуйидаги сабаблар билан борасиз:
— совутгичда ҳеч вақо йўқ — 2
— «бекорчи» пуллар пайдо бўлди — 4
— бўш вақтингиз бор — 3
— Сизга муайян буюм зарур — 1

3. Савдонинг устидан чиқиб қолдингиз:
—арзон нарх Сизни сергаклантиради — 2
— нимани олиш мумкин бўлса — ҳаммасини харид қиласиз — 3
— фақат ўзингизга керак бўлганини оласиз — 4
— ҳеч нарса олмайсиз: чунки дўкондан ўзининг «ҳақиқий баҳоси»га олишни истайсиз-сабаби шундай қилиш ишончлироқ деб ҳисоблайсиз — 1

4. Сиздан қарз сўрашганда — Сиз:
— принцип нуқтаи-назаридан ҳеч кимга қарз бермайсиз — 2
— қанча муддатга қарз олишини албатта, сўрайсиз — 4
— пулингиз йўқлигини баҳона қилиб, қарз бермайсиз — 1
— қанчага имконингиз бўлса — шунча қарз берасиз — 3

5. Дўконга бораётиб Сиз:
— синчиклаб кийим танлаб кийинасиз — 3
— уйингизда юрган кийимда бораверасиз — 2
— ҳеч бўлмаганда тараниб чиқасиз — 4
— қандай аҳволдалигингизга эътибор бермайсиз — 1

6. Бўш вақтингизда афзал кўрадиган машғулотларингиз:
— «ойнаи жаҳон» олдида ўтирасиз — 2
— Ўқиб ўтирасиз — 3
— табиат қўйнида бўласиз — 4
— ухлаб дам оласиз — 1

7. Модада Сиз қуйида ларга эришасиз:
— «ойнаи жаҳон» суҳандонларига — 1
— модалар журналига — 3
— ҳамкасбларингизга — 2
— ўз дидингизга — 4

8. Муҳим ишларни Сиз:
— календарда белгилаб борасиз — 2
— хотирангизга ишониб, ҳеч қаерда белгилаб ўтирмайсиз — 4
— қоғоз варақларига ёзиб борасиз — 1

Ушбу синов-сўровлари жавоби бўйича хулосаларни газетамизнинг келгуси сешанба сонида ўқийсиз.

«Сабр-тоқатлимисиз» синов-сўровлари бўйича тўплаган натижаларингиз асосидаги хулосалар:

Агар жами очколарингиз сони 17 тадан ошса, афтидан, Сиз ижобий тафаккур қобилиятига эгасиз. Бу жуда яхши натижа. Бинобарин, Сиз ҳаётта шундай муносабатингиз билан бошқа кўпгина кишиларга қараганда бахтли бўлиш ва тақдир инъом этган имкониятлардан фойдаланишда кўпроқ имтиёзга эга экансиз. Албатта, бунда тақдир инсонга туғма даҳоси учун эмас, балки унинг ҳормай-толмай, машаққат билан қилган меҳнати ва самимий оққўнгиллилиги учун кулиб боқишини ҳам унутмаслик керак.

Мабодо, 17 дан кам очко жамлаган бўлсангиз, у ҳолда ҳаёт тарзингизга бир назар ташлашингиз, атрофингизни ўраб турган оламга муносабатингиз устида ўйлаб кўришингизга тўғри келади. Албатта, бу - Сиз доимий омадсизликка маҳкум экансиз, деган маънони билдирмайди. Шунга қарамай, ўзингизнинг салбий эҳтиросларингизни жиловлашни ўрганишга уриниб кўришни маслаҳат берамиз. Агар бунинг уддасидан чиқсангиз, омад Сизга кўпроқ кулиб боқиши аниқ.

ИШОНЧ

Бош муҳаррир Саидакром САИДВАЛИЕВ

МУАССИС: ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ КЕНГАШИ

Бош муҳаррир қабулхонаси — 56-25-36
Бош муҳаррир ўринбосари — 56-52-89
Масъул котиб — 56-52-78

БЎЛИМЛАР

Касаба уюшмалари ва иқтисодиёт — 56-82-79. Ахборот ва спорт — 56-87-78. Маънавият ва маданият — 56-85-43. Хатлар, оммавий иш ва мухбирлар билан ишлаш — 56-87-63.

ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ:

Андижонда — 5-23-10. Бухорода — 3-50-10. Гулистонда — 2-24-98. Жиззахда — 3-82-18. Навоийда — 3-41-99. Наманганда — 6-22-10. Нукусда — 2-44-46. Самарқандда — 35-64-24. Термизда — 2-70-07. Тошкентда — 56-82-79. Фарғонада — 24-58-43. Урганчда — 6-03-40. Қаршида — 5-33-71.

Муҳарририятга келган қўлёзмалар (2 оралиқда 5 бетдан ошмаслиги лозим) ва суратлар муаллифларга қайтарилмайди, фойдаланилмаган хатларга жавоб юборилмайди. Таҳририят воситачилик қилмайди. Мақолалардаги ҳамда реклама ва эълонлардаги фикр-мулоҳазалар, келтирилган факт ва рақамлар масъулияти муаллифлар ҳамда реклама ва эълон берувчилар зиммасидадир.

• Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган.
• Сешанба ва жума кунлари чоп этилади.
• Сотувда эркин нархда.

Манзилимиз: 700165, Тошкент шаҳри, «Правда Востока» кўчаси, 24-уй.

• Нашр кўрсаткичи: 64560; 64561.

Газетага 1994 йил 14 январда Ўзбекистон Давлат Матбуот қўмитаси томонидан 5 рақамли гувоҳнома берилган.

• IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Формат А-2, ҳажми 2 босма табоқ.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. Нусхаси — 27.999. Буюртма Г- 0328. Босишга топшириш вақти — 20.00. Топширилди 21.00. Масъул навбатчи: Нодир АЛИМОВ 1 2 3 4 5 6